ISSN 1560-7615 / ISBN 978-99950-52-06-5

ទស្សនាវដ្ដី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់
វិទ្យាស្ថានបណ្ដុះបណ្ដាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី១១ លេខ ៣ | កក្កដា - កញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ | តម្លៃ ១.៥០០៛

ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីនៅទីក្រុង ឥណទានផ្លូវការ និងវិនិយោគលើ សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម

Brett Ballard និង ភីម រុនសុីណារិទ្ធិ ពិភាក្សាពីទំនាក់ទំនងរវាង ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី ឥណទានមានតំលៃថោកអាចប្រើប្រាស់បាន និងវិនិយោគលើ សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម (SME) ក្នុងតំបន់ទីក្រុងចំនួន ៣ នៅកម្ពុជា ។*

អត្ថបទនេះពិភាក្សាពីទំនាក់ទំនងរវាង ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី ឥណទានមានតំលៃថោកអាចប្រើប្រាស់បាន និងវិនិយោគលើសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម (SME)[១] ក្នុងតំបន់ទីក្រុងចំនួន ៣ នៅកម្ពុជា ។ ទិន្នន័យប្រមូលបាននៅចុងឆ្នាំ២០០៥ ព្រមទាំងអង្កេតមូលដ្ឋានរបស់ CDRI លើការផ្ដល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី នៅតំបន់ទីក្រុង បានបង្ហាញថា SMEs អាចជាប្រភពដ៏សំខាន់នៃការងារនៅភ្នំពេញ ក្រុងសៀមរាប និង សេរីសោភ័ណ្ឌ (បន្ទាយមានជ័យ) ។ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី មានផលប៉ះពាល់យ៉ាងច្រើនលើចំនួនការងារ បើពិនិត្យពីកំលាំងវា ក្នុងការជួយជំរុញកំណើនវិនិយោគ ការបើកអាជីវកម្មថ្មី រឺការពង្រីកអាជីវកម្ម ដោយបង្កើតអារម្មណ៍កាន់កាប់ដីមានសុវត្ថិភាព និងជួយបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានមានតំលៃថោកអាចប្រើប្រាស់បាន ។

សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យមមួយកន្លែង ផលិតទ្វារ និងបង្អួចធ្វើពីដែក នៅតាមផ្លូវ ២៧១ ក្រុងភ្នំពេញ

ការសន្មត និងការទស្សទាយពីអត្ថប្រយោជន៏រំពឹងទុកនៃកម្មវិធីផ្ដល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី ផ្អែកជាសំខាន់លើទ្រឹស្ដីនៃកម្មសិទ្ធិអចលនទ្រព្យ ដែលចងភ្ជាប់សន្ទុះចិត្តធ្វើវិនិយោគ ទៅនឹងសុវត្ថិភាពកាន់កាប់ដី ។ អំណះអំណាងជាមូលដ្ឋាន គឺប្រជាជនតែងចង់វិនិយោគលើសកម្មភាពមានផលិតភាពខាងសេដ្ឋកិច្ច បើសិនមានទំនុកចិត្តថាខ្លួនគេ រឺអ្នកស្នងមរតករបស់ពួកគេ នឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៏ពីវិនិយោគនោះ (Brando and Feder 1996; Barzel 1997) ។ ទាក់ទិននឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ លោក de Soto (2000) បានរកឃើញថា អ្នកក្រក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៏ ក៏មានទ្រព្យសកម្មច្រើនដែរ ទោះបីក្នុងទំរង់ជា "ទុនងាប់"[២] ដែលពិបាកប្រើប្រាស់ធ្វើវិនិយោគក្ដី ។ ដូច្នេះរដ្ឋាភិបាលគួរផ្ដល់កម្មសិទ្ធិលើអចលនទ្រព្យ ក្នុងទំរង់ជាប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិស្របច្បាប់ ដែលអ្នកក្រអាចយកទៅដាក់ធានា ដើម្បីទទួលបានឥណទានសំរាប់វិនិយោគលើការកែលំអផ្ទះសំបែង SMEs រឺសកម្មភាពផលិតផ្សេងៗ ។

យោងតាមអំណះអំណាងខាងលើ ការប្រើប្រាស់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិផ្លូវការ ដើម្បីគ្រប់គ្រងការកាន់កាប់ដី ត្រូវតែចាត់ទុកថាជាចំណែកមួយនៃវិធីសាស្ត្រផ្អែកលើទីផ្សារដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍តំបន់ទីក្រុង នៅក្នុងបរិបទមួយដែលមានបទប្បញ្ញត្តិផ្លូវការជាច្រើន។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះរួមមាន របៀបរបបផ្ដល់

* លោកបណ្ឌិត Brett Ballard ជាទីប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ និងលោក ភីម រុនសុីណារិទ្ធិ ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ នៅ CDRI ។ អត្ថបទនេះ ផ្អែកលើអង្កេតមូលដ្ឋានរបស់ CDRI លើការចុះបញ្ជីដីធ្លី ក្នុងកម្មវិធីចុះបញ្ជីដីធ្លីកម្ពុជា ។

មាតិកា

ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីនៅទីក្រុង ១
បញ្ហាប្រឈមក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ៥
ពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មនៅមហាអនុតំបន់មេគង្គ ៩
តាមដានសេដ្ឋកិច្ច— ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស ១៣
— ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស ១៥
— សន្ទស្សន៍សេដ្ឋកិច្ច ១៨
ព័ត៌មានថ្មីៗពីវិទ្យាស្ថាន វបសអ.CDRI ២០

តារាង១: ការងារក្នុង SMEs គិតតាមទីតាំង

ទីតាំង	ចំនួនគ្រួសារ	ពលករអចិន្ត្រៃយ៍		ពលករជួលតាមថ្ងៃ		សមាជិកគ្រួសារ		សរុប	
		ចាប់ផ្ដើម	បច្ចុប្បន្ន	ចាប់ផ្ដើម	បច្ចុប្បន្ន	ចាប់ផ្ដើម	បច្ចុប្បន្ន	ចាប់ផ្ដើម	បច្ចុប្បន្ន
ភ្នំពេញ	436	239	310	59	125	739	929	1037	1364
សៀមរាប	162	53	87	148	160	353	365	554	612
សេរីសោភ័ណ្ឌ	241	53	92	36	46	477	511	566	649

ឥណទានផ្លូវការ និងទីផ្សារអចលនទ្រព្យមានច្បាប់គ្រប់គ្រងល្អ (ឧ. ផែនការមេកំណត់ការប្រើប្រាស់ដី ការដាក់អនុវត្តនីតិបទប្បញ្ញត្តិបែងចែកតំបន់) ដែលជួយទ្រទ្រង់ឱ្យបរិយាកាសអាជីវកម្មមានលក្ខណៈរឹងប៉ឹងច្បាស់លាស់ ។

អង្កេតមូលដ្ឋានលើការផ្ដល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីនៅតំបន់ទីក្រុង បានធ្វើឡើងពីខែតុលា-ធ្នូ ២00៥ ។ ដោយឡែកនៅក្រុងភ្នំពេញ បានធ្វើអង្កេតលើ ១៦៦៣គ្រួសារ ក្នុងខ័ណ្ឌបីនៃខ័ណ្ឌទាំងបួនក្នុងក្រុង និងក្នុងខ័ណ្ឌទាំងបីនៅជាយក្រុង ។ ក្នុងនេះមាន ៤៣៩គ្រួសារ (២៨,៤%) រាយការណ៍ថាជាកម្មសិទ្ធិករលើ ៤៧0 SMEs រឺប្រហែល ១,0៩ SMEs ក្នុងមួយគ្រួសារ ។ នៅស្រុកសៀមរាប បានធ្វើសំភាសន៏លើ ៥៣៦គ្រួសារ ក្នុងឃុំសាលាកំរើក ដែលស្ថិតនៅតំបន់ទីក្រុង និងឃុំសៀមរាប ដែលស្ថិតនៅតំបន់ជាយក្រុង ។ ក្នុងនេះមាន ១៦៤គ្រួសារ រាយការណ៏ថា ជាកម្មសិទ្ធិករលើ ១៩២ SMEs ដូច្នេះមានគ្រួសារ ៣0,៦% ធ្វើជាម្ចាស់ SMEs ដោយគ្រួសារនីមួយៗជាមធ្យមមាន ១,១៧ SMEs ។ នៅក្នុង និងនៅជុំវិញក្រុងសេរីសោភ័ណ្ឌ បានធ្វើសំភាសន៏លើ ៥0៧គ្រួសារ នៅ ៣ឃុំ គឺ កំពង់ស្វាយ ព្រះពន្លា និង អូរអំបិល ដោយមាន ២៤១គ្រួសារ (២៨,៤%) រាយការណ៏ថាកំពុងដំណើរការ ២៨៥ SMEs រឺប្រហែល ១,១៨ SMEs ក្នុងមួយគ្រួសារ ។

តារាង១ បង្ហាញថា នៅតំបន់ទីក្រុងទាំងបី ការងារក្នុង SMEs បានកើនឡើងចាប់តាំងពីពេលធ្វើអាជីវកម្មមក ។ នៅភ្នំពេញចំនួនការងារកើនពី ២,៣៨ នៅពេលចាប់ផ្ដើម រហូតដល់ ៣,១៣ ជាមធ្យម ក្នុងមួយអាជីវកម្ម ហើយនៅសៀមរាប កើនពី ៣,៤២ ដល់ ៣,៧៨ ក្នុងមួយអាជីវកម្ម ។ នៅសេរីសោភ័ណ្ឌ វាកើនពី ២,៣៥ ដល់ ២,៦៩ ។ យោងតាម និយមន័យ SMEs ដែលផ្អែកលើចំនួនបុគ្គលិក ស្ទើរតែគ្រប់អាជីវកម្មនៅក្នុងអង្កេតនេះសុទ្ធតែជាធុនតូច ហើយមានតិចតួចណាស់ដែលអាចចាត់ទុកជាធុនមធ្យម ។ បើសន្មតថា ចំនួនគំរូតាងអង្កេតនេះអាចតំណាងឱ្យប្រជាជនទាំងអស់បាន ការអភិវឌ្ឍន៏ SMEs អាចបង្កើតការងារបានច្រើនគួរសម ។

ជាការសំខាន់គួរពិនិត្យដែរថា តើអាជីវកម្មធុនតូចនានា បានទុនមកពីណា ។ តារាង២ បង្ហាញថា នៅភ្នំពេញ ទុន ៩១,៩% បានពី "ប្រភពផ្ទាល់ខ្លួន" ។ នៅសៀមរាប និង សេរីសោភ័ណ្ឌ ក៏មានទុនប្រភពផ្ទាល់ខ្លួន ក៏រិតខ្ពស់ដែរដល់ទៅ ៨៦,១% និង ៨៥,0% ។ នៅតំបន់ទីក្រុងទាំង ៣ អ្នកចងការប្រាក់ហាក់ដូចគ្មានតួនាទីអ្វីទេ ក្នុងការផ្ដល់ទុនឱ្យ SMEs ហើយមានកំចីតែមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលបានមកពីធនាគារពាណិជ្ជ ។

ការសង្កេតឃើញខាងលើ បានបំផុសសំនួរថា ហេតុអ្វីមានម្ចាស់អាជីវកម្មធុនតូចច្រើនគ្នាបែបនេះ ដែលបន្តពឹងផ្អែកលើទុនប្រភពផ្ទាល់ខ្លួន រឺរបស់ក្រុមគ្រួសារ ដើម្បីបើកអាជីវកម្មថ្មី បន្តដំណើរការ រឺពង្រីកសកម្មភាព ។ ក្នុងការសិក្សាកាលពីមុន លោក កង ច័ន្ទតារារ័ត្ន (២00៥) បានសន្និដ្ឋានថាផ្ទុយពីគោលគំនិតក្នុងទ្រឹស្ដីសេដ្ឋកិច្ចបែបបុរាណ ប្រព័ន្ធធនាគារដែលអភិវឌ្ឍបានល្អនោះ ប្រហែលមិនសូវចាំបាច់ទេសំរាប់ការបើកអាជីវកម្មថ្មី ។ សុវត្ថិភាពនៃកិច្ចសន្យាលើការខ្ចីប្រាក់ពីស្ថាប័នផ្លូវការ អាចប្រៀបផ្ទឹមគ្នាបានជាមួយទំនុកចិត្តកំរិតខ្ពស់រវាងបុគ្គល នៅក្នុងការខ្ចីបុលក្រៅផ្លូវការ ។

កត្តាមួយទៀតដែលអាចផុសឡើង គឺវិនិយោគិននានាច្រើនតែមិនច្បាស់លាស់ក្នុងចិត្ត រឺមិនសូវទុកចិត្តថា អាជីវកម្មរបស់ខ្លួនអាចរស់រានបាន ។ ឧទាហរណ៏ នៅភ្នំពេញក្នុងចំណោម SMEs ដែលបានឆ្លើយសំភាសន៏ប្រាប់ថាមិនបានខ្ចីប្រាក់ គឺមាន ៨១% បញ្ជាក់ថា ខ្លួនឯកភាពជាខ្លាំង រឺឯកភាពដែរលើហេតុផលថា ផលចំណេញរំពឹងទុកនៃអាជីវកម្ម អាចបានតិចជាងចំណាយការប្រាក់បង់លើកំចី ។ នៅសៀមរាប អ្នកគិតដូច្នេះមានដល់ទៅ ៧៥,៥% ។

លោក កង ពិនិត្យឃើញថា ក្នុងចំណោម ៦៤៨ SMEs ដែលបានឆ្លើយសំភាសន៏ មាន ៧0,១% បានចាត់ទុកកង្វះទុនថា ជាកំហិតធំបំផុតលើការពង្រីកអាជីវកម្មសំរាប់សហគ្រាសគ្រប់ធុន គ្រប់ប្រភេទ និង នៅគ្រប់ទីកន្លែង ។ ដោយសារកង្វះទុន ហាក់ដូចជាជាប់ទាក់ទងនឹង "ការរកចំណេញមិនបានគ្រប់គ្រាន់" លោក កង យល់ឃើញថា ការកសាងប្រព័ន្ធធនាគារឱ្យរឹងប៉ឹង និងកិច្ចសន្យាមានសុវត្ថិភាពល្អខាងផ្លូវច្បាប់ អាចជាកត្តាគន្លឹះសំរាប់ដោះស្រាយបញ្ហាវិនិយោគបែបនេះ ។ ដូច្នេះមានការឯកភាពជាទូទៅថាការកែលំអលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានផ្លូវការ អាច និងគួរមានតួនាទីសំខាន់ថែមទៀតក្នុងការផ្ដល់ទុនសំរាប់វិនិយោគលើទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ ។

សំរាប់អាជីវកម្មបើកថ្មី និងពង្រីកបន្ថែម តំរូវការរបស់សំរាប់ដាក់ធានាគឺជាកំហិតធំមួយ ។ ក្នុងចំណោម ១៣៧ SMEs ដែលសុំខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារ លោក កង រកឃើញថា មាន ៥២% បានទទួលការបដិសេធ ក្នុងនេះ ៦0 អាជីវកម្ម ត្រូវគេបដិសេធដោយសារខ្វះរបស់ដាក់ធានា ។ ក្នុងការសិក្សាពី

តារាង២ : ប្រភពទុនសំរាប់ចំណាយធ្វើអាជីវកម្ម និងចំណាយក្នុងជីវភាពរស់នៅ

ទីតាំង	ប្រភពផ្ទាល់ខ្លួន		គ្រួសារ		អ្នកចងការប្រាក់		ធនាគារពាណិជ្ជ		ផ្សេងទៀត		សរុប
	ចំនួន	%	ចំនួន	%	ចំនួន	%	ចំនួន	%	ចំនួន	%	
ភ្នំពេញ	440	91.9	29	6.1	1	0.2	4	0.8	5	1.0	479
សៀមរាប	167	86.1	16	8.2	0	0	9	4.6	2	1.0	194
សេរីសោភ័ណ្ឌ	256	85.0	26	8.6	0	0	7	2.3	12	4.1	301

ការផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីនៅតំបន់ទីក្រុង មាន ៤៤,២% នៃ SMEs នៅភ្នំពេញ បាន "ឯកភាពខ្លាំងក្លា" និង "ឯកភាពដែរ" ថា តំរូវការរបស់ដាក់ធានា បានរារាំងពួកគេក្នុងការស្វែងរកកំចីពាណិជ្ជកម្ម ។ មានប្រហែល ៣០,៥% បាន "ឯកភាពខ្លាំងក្លា" រឺ "ឯកភាពដែរ" ថា ពួកគេទទួលការបដិសេធពីព្រោះខ្វះរបស់ដាក់ធានា ។ នៅសៀមរាប មាន ៤៥,១% បាន "ឯកភាពខ្លាំងក្លា" រឺ "ឯកភាពដែរ" ថា តំរូវការរបស់ដាក់ធានា បានរារាំងពួកគេក្នុងការស្វែងរកកំចីពាណិជ្ជកម្ម ។

ស្ថានភាពខាងលើ ហាក់ដូចបានប្រែប្រួលហើយ ។ យោងតាមការពិភាក្សានាពេលថ្មីៗជាមួយមន្ត្រីធនាគារ ចំនួនពាក្យសុំខ្ចីប្រាក់ និងការអនុមតិ បានកើនច្រើនណាស់ក្នុងឆ្នាំកន្លងទៅ ជាពិសេសសំរាប់ការពង្រីកអាជីវកម្ម រួមទាំង SMEs ។ មានសេចក្តីរាយការណ៍ជាច្រើនបញ្ជាក់ថា វិនិយោគិននៅតែរារែកទៅខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារដើម្បីបើកអាជីវកម្មថ្មី ពីព្រោះពួកគេមិនសូវទុកចិត្តលើផលចំណេញបានពីវិនិយោគ ។ ដូច្នេះការបើកអាជីវកម្មថ្មីនៅតែបន្តពឹងផ្អែកជាសំខាន់លើទុនផ្ទាល់ខ្លួន រឺខ្ចីពីសាច់ញាតិ មិត្តភក្តិ ។ ប៉ុន្តែនៅពេលអាជីវកម្មមានដំណើរការ ហើយអាជីវករមើលឃើញប្រាក់ចំណូលហូរចូលយ៉ាងទៀងទាត់ និងអាចទស្សទាយបាន ពួកគេហាក់ដូចកាន់តែហ៊ានទៅខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារពាណិជ្ជ យកមកពង្រីកអាជីវកម្ម ។

ការប្រែប្រួលឥរិយាបទក្នុងការទៅខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារពាណិជ្ជ ហាក់ដូចទើបកើតមានថ្មីៗនេះទេ ។ នៅពេលបរិយាកាសធ្វើអាជីវកម្មនៅកម្ពុជាប្រែប្រួលប្រសើរឡើង ហើយវិនិយោគិនក៏កាន់តែទុកចិត្តលើវិស័យធនាគារ និន្នាការមានកំណើនតំរូវការឥណទានសំរាប់គោលដៅផ្សេងៗ ប្រហែលនឹងបន្តទៅមុខទៀត ។ ដោយសារធនាគារត្រូវការ "ប្លង់រឹង" ក្នុងការផ្តល់កំចីដូច្នេះប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី ប្រហែលអាចជួយបង្កើនកំចីសំរាប់ដោះស្រាយចំណាយប្រើប្រាស់ និងធ្វើអាជីវកម្ម ។ គួរកត់សំគាល់ជាសំខាន់ថា កំណើនបែបនេះ អាចមិនមែនផុសចេញពីប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីតែមួយមុខនោះទេ ប៉ុន្តែមានកត្តាជាច្រើន ដែលគួបផ្សំគ្នាបង្កើតបានជាវដ្តមួយដ៏ប្រសើរនៃការអភិវឌ្ឍន៍ និងការរីកចំរើន ។ កត្តាទាំងនេះមានជាអាទិ៍ បទពិសោធន៍/ជំនាញ (គឺ សហគ្រិនភាព) សុវត្ថិភាព/ស្ថិរភាពនយោបាយ ធនាគារដែលចង់និងចេះផ្តល់កំចី (គឺ ការផ្គត់ផ្គង់ឥណទាន) និងប្រជាជនមានទំនុកចិត្តលើស្ថាប័នធនាគារ ។ ការអភិវឌ្ឍន៍ទីផ្សារឥណទាន និងវិស័យអាជីវកម្ម ហាក់ដូចឈរលើកត្តាដូចគ្នាជាច្រើន ក្នុងរឿងទំនុកចិត្តលើស្ថាប័ន ។ នៅពេលកត្តាទាំងនេះកើតមានជាក់ស្តែង និងដំណើរការមានប្រសិទ្ធភាពល្អ វាជួយឱ្យសហគ្រិននានា អាចទស្សទាយកាន់តែត្រឹមត្រូវពីផលចំណេញលើវិនិយោគ ។

ក្នុងអង្កេតលើការផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីនៅតំបន់ទីក្រុង មានភស្តុតាងជាច្រើន ដែលហាក់ដូចបញ្ជាក់គាំទ្រដល់ការសង្កេតឃើញពីការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបទទាក់ទិននឹងកំចីពីធនាគារពាណិជ្ជ ។ តារាង ៣ មានចុះសង្ខេបពីកំចីជាប់ទាក់ទិនអាជីវកម្ម និងប្រភពរបស់វា ។ នៅភ្នំពេញ ក្នុងចំណោម ៥០២កំចី ដែលគេរាយការណ៍ថា បានកើតមាននៅចន្លោះពេលរវាងការបោះឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ២០០៣ នឹងចុងឆ្នាំ២០០៥ គឺមាន ១៨០ (រឺ ៣៥,៦%) ជាកំចីសំរាប់បើកអាជីវកម្មថ្មី ដោះស្រាយដំណើរការ និងពង្រីកអាជីវកម្ម ។ នៅសៀមរាប កំចីសំរាប់បំរើអាជីវកម្មមាន ៣៨,៥% ហើយនៅសេរីសោភ័ណ្ឌ មាន ៣៣,៨% ។ ចំណុចគួរយកចិត្តទុកដាក់ គឺសំរាប់កំចីបំរើអាជីវកម្ម ធនាគារអេស៊ីលីដាផ្តល់បាន ៤១,១% នៅភ្នំពេញ ៤៨,០% នៅសៀមរាប និង ៣៦,៧% នៅសេរីសោភ័ណ្ឌ ។ បើគិតទាំងស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ (MFIs) ផង ស្ថាប័នផ្តល់កំចីផ្លូវការហាក់ដូចដើរតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការផ្តល់ទុនសំរាប់សកម្មភាពអាជីវកម្ម ។

ស្របនឹងកំណើនយ៉ាងទៀងទាត់ជារៀងរាល់ឆ្នាំនៃចំនួនកំចីពីគ្រប់ប្រភពនៅក្នុងតំបន់ទីក្រុងទាំង ៣ ចំនួនកំចីពីប្រភពផ្លូវការ (គឺ MFIs និងធនាគារពាណិជ្ជ) ក៏កើនឡើងដែរ ។ នៅភ្នំពេញ កំចីពីប្រភពផ្លូវការមាន ៣៧,៥% នៅឆ្នាំ២០០៣ និង ៤១,៧% នៅឆ្នាំ២០០៥ ។ នៅសៀមរាប និងសេរីសោភ័ណ្ឌ ថ្វីបើចំនួនកំចីកើនឡើងជារៀងរាល់ឆ្នាំក្តី ប៉ុន្តែចំនួនកំចីផ្លូវការគិតជាភាគរយបានថយចុះ ។ នៅសៀមរាប វាថយចុះពី ៥៤,១% នៅ

តារាង៣: ប្រភពកំចីសំរាប់សកម្មភាពជាប់ទាក់ទិនអាជីវកម្ម

	សាច់ញាតិ	មិត្តភក្តិ	អ្នកចងការប្រាក់	NGO	MFI	អេស៊ីលីដា	សរុប
ភ្នំពេញ	147	32	97	23	27	172*	502*
ចាប់បើកថ្មី	9	3	10	5	7	23	60
ធាតុចូល/ដំណើរការ	14	2	4	2	1	16	40
ពង្រីក	14	4	15	5	7	35	80
សៀមរាប	49	7	37	5	26	71	195
ចាប់បើកថ្មី	3	0	2	0	5	10	20
ធាតុចូល/ដំណើរការ	4	0	4	0	2	6	16
ពង្រីក	0	1	6	1	8	23	39
សេរីសោភ័ណ្ឌ	23	5	54	7	15	41	145
ចាប់បើកថ្មី	3	1	7	0	0	4	15
ធាតុចូល/ដំណើរការ	3	0	6	1	4	4	18
ពង្រីក	1	0	5	0	0	10	16

* តួលេខនេះមានបូកទាំង កំចីមួយរបស់ធនាគារកាណាឌីយ៉ាផង

ឆ្នាំ២០០៣ មកត្រឹម ៤៧,០% នៅឆ្នាំ២០០៥ ថ្វីបើចំនួនជាក់ស្តែងនៃកំចីបានកើនទ្វេដិតមួយជាពីរក្តី ។

ចំពោះតួលេខឥណទានទាក់ទិនអាជីវកម្ម និងតួលេខកំចីផ្តល់ឱ្យ SMEs គឺហាក់ដូចមិនរលូនគ្នាទេ ។ ទិន្នន័យលើកំចីអាជីវកម្ម បង្ហាញនូវកំណើនទឹកប្រាក់កំចីពីវិស័យផ្លូវការ ប៉ុន្តែទិន្នន័យ SME បង្ហាញថា វិស័យផ្លូវការមានតួនាទីតិចតួចណាស់ក្នុងការផ្តល់ទុនសំរាប់ការបើកអាជីវកម្មថ្មី កិច្ចដំណើរការ និងការពង្រីកសកម្មភាព ។ តួលេខមិនស៊ីគ្នានេះ អាចពន្យល់បានច្រើនយ៉ាង ។

ទី១ ទិន្នន័យលើកំចីទាំងអស់ មានរួមបញ្ចូលសកម្មភាពជាប់ទាក់ទិនអាជីវកម្មគ្រប់ប្រភេទ ទាំងតូច ទាំងធំ ក្នុងនេះមានខ្លះប្រើបុគ្គលិករហូតដល់ជាង ១០នាក់ ចំណែកឯទិន្នន័យលើ SMEs កត់ត្រាសឹងតែសុទ្ធសាធនូវសហគ្រាសធុនតូចដែលប្រើបុគ្គលិកតិចជាង ៥នាក់ ។ ជាទូទៅអាជីវកម្មធំៗតែងត្រូវការទុនច្រើនៗ ដូច្នេះក៏មានទឹកចិត្តជាងក្នុងការទៅខ្ចីប្រាក់ពីស្ថាប័នផ្លូវការ ព្រមទាំងមានលទ្ធភាពច្រើនជាង SMEs ដើម្បីសងការប្រាក់ក៏រិតខ្ពស់របស់ធនាគារពាណិជ្ជ ក៏ដូចជាសងបំណុលតាមតារាងពេលដ៏តឹងរ៉ឹង ។

ទី២ ទិន្នន័យលើឥណទាន គ្របដណ្តប់តែលើចន្លោះពេលពីការបោះឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ២០០៣ ដល់ចុងឆ្នាំ២០០៥ ចំណែកឯទិន្នន័យសំរាប់ SMEs គ្របដណ្តប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៨០ ។ គួរចងចាំថា ទោះបីនៅដើមទសវត្សរ៍២០០០ ហើយក្តី ក៏វិស័យធនាគារមិនទាន់ចូលរួមច្រើនទេក្នុងសកម្មភាពផ្តល់កំចី ។ ឧទាហរណ៍ ឯកសារមួយផ្សព្វផ្សាយនៅឆ្នាំ២០០៣ របស់កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឯកជនតំបន់ទន្លេមេគង្គ (MPDF) បានលើកពីហេតុផល ១៥យ៉ាង ដែលធនាគារមិនបានផ្តល់កំចីឱ្យ SMEs រហូតមកដល់ពេលនោះ ។ អ្នកស្រាវជ្រាវ Keith Carpenter និង អ៊ូច ច័ន្ទតារានី (២០០៦) បានរកឃើញថា ហេតុផលចំបងមួយនៃការផ្តល់កំចីបែបស្ទើកស្រពន់នេះ គឺ ធនាគារមិនចង់ឱ្យខ្ចីតែម្តង ។ ដោយសារ SMEs ៦១,៨% នៅភ្នំពេញ និង ៦៤,៦% នៅសៀមរាប បានធ្វើអាជីវកម្មតាំងពីមុនឆ្នាំ២០០៣ ដូច្នេះទុនស្ទើរតែទាំងអស់សុទ្ធសឹងបានមកពីប្រភពផ្ទាល់ខ្លួន រឺសាច់ញាតិ ។

ទី៣ កត្តាដែលអាចសំខាន់ជាងគេ គឺ កំចីសឹងតែទាំងអស់ដែលគេរាយការណ៍ថាបានមកពីវិស័យពាណិជ្ជកម្ម សុទ្ធតែផ្តល់ដោយធនាគារអេស៊ីលីដា ដែលមានសាខានៅពាសពេញប្រទេស ។ ជាក់ស្តែងមានតែកំចីមួយប៉ុណ្ណោះ ដែលបានមកពីធនាគារកាណាឌីយ៉ា ។ អេស៊ីលីដាមានប្រវត្តិជា NGO ខាងមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និងមានរបៀបរបបផ្តល់កំចីផ្អែកទៅតាមគោលដៅខាងសង្គមកិច្ច គឺខុសពីធនាគារពាណិជ្ជឯទៀតៗនៅកម្ពុជា ។ បើសិនដកអេស៊ីលីដាចេញពីវិស័យធនាគារផ្លូវការ គេឃើញថាធនាគារពាណិជ្ជឯទៀតមិនបានផ្តល់កំចីទេ ទោះសំរាប់គោលដៅអ្វីក៏ដោយ រួមទាំងសកម្មភាពអាជីវកម្មផង ។ ដូច្នេះ ក្រៅពីកំចីមួយចំនួនតូចរាយការណ៍ដោយ MFIs សកម្មភាពអាជីវកម្មភាគច្រើន នៅតែផ្តល់ទុនដោយប្រភពក្រៅផ្លូវការ ក្នុងនេះមានទាំងអ្នកចងការប្រាក់ផងដែរ ។ រឿងនេះដូចគ្នាខ្លាំងណាស់នឹង SMEs ដោយទុនភាគច្រើនបានពីប្រភពផ្ទាល់ខ្លួន រឺសាច់ញាតិដែលជាទូទៅផ្តល់កំចីឱ្យដោយមិនយកការប្រាក់ រឺទាមទារឱ្យដាក់របស់ធានាឡើយ ។ មានតែអ្នកចងការប្រាក់ទេ ដែលយកការប្រាក់ ។ ដោយសារម្ចាស់ SMEs ហាក់បារម្ភច្រើនថា ចំណាយលើការប្រាក់វាឡើងខ្ពស់ជាងចំណូលអាចរកបាន ពួកគេតែងជៀសវាងមិនខ្ចីបុលពីអ្នកចងការប្រាក់ទេ ប៉ុន្តែមានអាជីវកម្មធំៗខ្លះ ហ៊ានខ្ចីពីប្រភពនេះ ។

សកម្មភាពឥណទានពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យធនាគារផ្លូវការ គឺឃើញមានគេរាយការណ៍ប្រាប់ច្រើនក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែគេត្រូវពុះពារទៅមុខទៀតច្រើនណាស់មុននឹងវិនិយោគិន SMEs និងវិស័យធនាគារជាប្រពៃណីនេះ ទទួលស្គាល់គ្នាទាំងស្រុងទៅវិញទៅមក ។ ថ្វីបើការលំបាកទាក់ទិននឹងតំរូវការរបស់ធានាអាចដោះស្រាយបានមួយកំរិតធំដោយប្រើប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីក្តី ប៉ុន្តែទិន្នន័យបង្ហាញច្បាស់ថា វិនិយោគិនត្រូវជួបកំហិតជាច្រើនទៀតដើម្បីទទួលបានកំចី ។ ដូចបានពិភាក្សាខាងលើ អត្រាចំណេញរបស់អាជីវកម្មធៀបនឹងអត្រាការប្រាក់មានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ។ ទោះបីអេស៊ីលីដា ក៏មានអត្រាការប្រាក់ខ្ពស់ណាស់ដែរ លើកំចីតូចៗនៅឆ្នាំ២០០៤-២០០៥ ។[៤] ដូច្នេះ ទោះបីប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីអាចជួយបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបានកំចីពាណិជ្ជកម្ម ដោយដើរតួជារបស់សំរាប់ដាក់ធានាក្តី ប៉ុន្តែគេត្រូវដោះស្រាយកំហិតជាច្រើនទៀត ទើបអាចប្រើប័ណ្ណនេះបានពេញលេញ ។ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីអាចចាំបាច់ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែវាមិនគ្រប់គ្រាន់ទេសំរាប់ជំរុញកំណើនវិនិយោគដើម្បីបើកថ្មី និងពង្រីក SMEs ។

សន្និដ្ឋាន

ថ្វីបើទិន្នន័យឥណទានបង្ហាញថា ពីឆ្នាំ២០០៣-២០០៥ ប្រជាជនបានបង្កើនការខ្ចីប្រាក់ពីវិស័យពាណិជ្ជកម្មសំរាប់គោលដៅផ្សេងៗ រួមទាំងអាជីវកម្មផងក្តី ប៉ុន្តែវាឆាប់ពេកណាស់នឹងធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ទំនោរខ្ចីប្រាក់កាន់តែច្រើនពីវិស័យផ្លូវការឥឡូវនេះបានរីកទៅដល់ SMEs ។ ហេតុផលមួយក្នុងនេះ គឺកំចីពាណិជ្ជកម្មពីឆ្នាំ២០០៣-២០០៥ ដែលបានរាយការណ៍ឡើង សុទ្ធតែផ្តល់ដោយអេស៊ីលីដា ដែលមានបេសកកម្មគួរឱ្យកោតសរសើរ ប៉ុន្តែខុសគ្នាបន្តិចពីធនាគារពាណិជ្ជឯទៀតៗ ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី មានគេរាយការណ៍បញ្ជាក់ថា យ៉ាងហោចណាស់ក៏មានធនាគារពាណិជ្ជមួយ ដែលបានបង្កើនកំចីបែបនេះចាប់ពីពេលធ្វើអង្កេត រហូតដល់ចុងឆ្នាំ២០០៥ ដោយចាប់ផ្តើមបង្កើនការផ្តល់កំចីសំរាប់ពង្រីក SMEs ។ ជាក់ស្តែងធនាគារ ANZ Royal ដែលជាចំណូលថ្មីក្នុងទីផ្សារធនាគារ ហាក់ដូចមានបំណងនិងអាចផ្តល់កំចីដល់អតិថិជនច្រើនបែបយ៉ាង រួមទាំង SMEs ផងដែរ ។ កំចីទាំងនេះ អាចយកទៅប្រើសំរាប់បើកអាជីវកម្មថ្មី យោងតាមល្បឿនកំណើនទំនុកចិត្តលើស្ថាប័នធនាគារ និងការរក្សាបរិយាកាសឱ្យបន្តអំណោយផលល្អដល់វិស័យអាជីវកម្ម ។

ដោយសារ SMEs ជាប្រភពការងារដ៏សំខាន់ កំណើនចំនួន SMEs រឺការពង្រីកទំហំ SMEs បច្ចុប្បន្ន អាចមានផលប៉ះពាល់ច្រើនណាស់ដល់ចំនួនការងារសរុប ។ ក្នុងនេះ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីអាចក្លាយជាកាតាលីករដ៏សំខាន់ ដោយផ្តល់ឱ្យវិនិយោគិននូវអារម្មណ៍កាន់កាប់ដីមានសុវត្ថិភាព និងរបស់សំរាប់ដាក់ធានានៅពេលស្វែងរកកំចីផ្លូវការ សំរាប់បើកអាជីវកម្មថ្មី រឺពង្រីកអាជីវកម្ម ។ ការសន្និដ្ឋាននេះ នឹងយកទៅផ្ទៀងផ្ទាត់បញ្ជាក់ឡើងវិញនៅពេលធ្វើអង្កេតមូលដ្ឋានសំរាប់តាមដានបន្ត ។

កំណត់សំគាល់

១. ក្នុងការសិក្សាមួយ (Kang 2005) គេបែងចែកសហគ្រាសជា ៣ ប្រភេទ គឺ ធុនមីក្រូ (ប្រើកម្មករ ១-២នាក់) ធុនតូច (កម្មករ ៣-៥នាក់) និង ធុនមធ្យម (កម្មករ ១០-១០០នាក់) ។

២. "ពួកគេមានផ្ទះតែគ្មានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិ មានដំណាំតែគ្មានកិច្ចសន្យា មានអាជីវកម្មតែគ្មានលក្ខន្តិកៈ" ។

៣. អង្កេតមិនបានធ្វើនៅខ័ណ្ឌ ៧មករា ទេ ។

៤. សូមអានរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ នៅ www.acledabank.com.kh ។

សូមមើលឯកសារយោងក្នុងអត្ថបទជាភាសាអង់គ្លេស

បញ្ហាប្រឈម ក្នុងការគ្រប់គ្រង ធនធានទឹករបស់ សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក

*គីម ស៊ាន ស៊ូម៉ាត្រា និង ខៀវ ដារ៉ាវី រាយការណ៍ពីការវាយតំលៃខាងសង្គមកិច្ចនៃការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនៅតំបន់ទន្លេសាប និងពិភាក្សាពីបញ្ហាការបែងចែកទឹក ការចូលរួមរបស់ប្រជាជន ដំណើរការប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ការថែទាំជួសជុល និងការដោះស្រាយទំនាស់ ដែលអាចជះឥទ្ធិពលដល់អភិបាលកិច្ចទឹក ។**

> *កសិករម្នាក់នៅស្រុកស្រះរាំង ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ បានលើកឡើងថា: "ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ការធ្វើស្រែ គឺជាល្បែងភ្នាល់គ្នាជាមួយទឹកភ្លៀង ។ យើងមិនដឹងថានឹងបានផលប៉ុណ្ណាទេ "*

> *សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំនៅស្រុកស្រះរាំង ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ក៏បានលើកឡើងថា: "កសិករកម្ពុជាមានជីវភាពក្រីក្រ ពីព្រោះគ្មានទឹកគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ធ្វើស្រែ"*

សំដីខាងលើ បង្ហាញពីទិដ្ឋភាពសំខាន់មួយនៃបញ្ហាទឹកនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ដែលប្រជាជនកម្ពុជាជាង ៨០% ត្រូវពឹងផ្អែកលើវាដោយផ្ទាល់ រឺដោយប្រយោល ។ ដោយដឹងពីតួនាទីដ៏សំខាន់នៃប្រព័ន្ធស្រោចស្រពសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសលើប្រព័ន្ធនេះ ពីព្រោះវាមានសក្តានុពលខ្លាំងក្លា ផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ប្រជាកសិករខ្មែរ ។ ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពជួយឱ្យកសិករមិនសូវពឹងផ្អែកលើទឹកភ្លៀង និងញាំងឱ្យផលស្រូវវស្សាអាចទស្សទាយបានច្បាស់គួរសម ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ កសិករអាចដាំដុះបាន ២-៣ដង ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ ស្រូវអង្ករ ជាអាហារមូលដ្ឋានដ៏ចំបង ហើយជួនកាលក្លាយជា ដំណាំលក់យកប្រាក់ដែលជាប្រភពចំបង ផ្តល់ការងារឱ្យប្រជាជនកម្ពុជា ហើយកំណើននៅក្នុងវិស័យនេះមិនត្រឹមតែនាំឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជួយធ្វើឱ្យប្រាក់ចំណូលបែងចែកបានល្អផង ។ លើសពីនេះ ប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ជួយឱ្យកសិករអាចដាំដុះដំណាំលក់យកប្រាក់បានច្រើនប្រភេទ ដូចជា បន្លែ ឪឡឹក និង ពោត ជាដើម ។

ការកសាងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពតែមួយមុខ មិនអាចគ្រប់គ្រាន់ទេ ហើយគេត្រូវពិនិត្យពីបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងអភិបាលកិច្ច ដើម្បីឱ្យប្រព័ន្ធស្រោចស្រពដំណើរការបានជោគជ័យ ។ អត្ថបទនេះ រាយការណ៍ពីការវិភាគខាងសង្គមកិច្ច លើការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនៅ ១៨ទំនប់ទឹក ក្នុងតំបន់បឹងទន្លេសាប ។ យោងតាមលទ្ធផលជាដំបូងនៃការសិក្សា អត្ថបទនឹងពិភាក្សាពីបញ្ហាការបែងចែកទឹក ការចូលរួមរបស់ប្រជាជន ដំណើរការ ការថែទាំជួសជុល និងការដោះស្រាយទំនាស់ ដែលអាចជះឥទ្ធិពលដល់អភិបាលកិច្ចទឹក ។

ប្រវត្តិសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក (FWUC)

តាមការប៉ាន់ស្មាន ៩០% នៃប្រព័ន្ធស្រោចស្រពកម្ពុជា បានកសាងឡើងនៅអំឡុងរបបប៉ុលពត ។ ក្នុងនេះ សំណង់ជាច្រើន មិនបានរចនារៀបចំល្អទេ ហើយក្រោយរបបប៉ុលពតដួលរលំនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ក៏ត្រូវបោះបង់ចោលគ្មានដំណើរការអ្វីទាំងអស់ ធ្វើឱ្យផលិតកម្មស្រូវត្រូវពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើទឹកភ្លៀង ។ ស្រែភាគច្រើនប្រើប្រាស់ទឹកភ្លៀង ហើយភ្លៀងតែងតែធ្លាក់មិនទៀងទាត់ទេ ។ បើសិនក្រមានភ្លៀងនៅដើមរដូវវស្សា ការដាំដុះនឹងត្រូវរអាក់រអួល រឺក៏ខូចអស់មួយរដូវពេញតែម្តង ។ ម្យ៉ាងទៀត មានកូនរដូវប្រាំងមួយនៅចំកណ្តាលរដូវវស្សា ដែលជាពេលស្រូវត្រូវការទឹកខ្លាំងបំផុត ហើយអាចខូចខាតទាំងអស់បាន ។

ដើម្បីសំរួលបញ្ហាផ្គត់ផ្គង់ទឹក និងសំរេចបានកំណើនកសិកម្ម រដ្ឋាភិបាលបានផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ដោយកសាងរចនាសម្ព័ន្ធ និងពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣មក ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក បាននឹងកំពុងផ្ទេរពីប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងដោយថ្នាក់ជាតិ ទៅអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកផ្តល់ជំនួយ បានណែនាំឱ្យប្រើ "ការគ្រប់គ្រងដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពដោយមានការចូលរួម (PIMD)" ដែលផ្តោតលើការចូលរួមរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និងតំរូវឱ្យមានការសំរេចចិត្តនៅកំរិតទាបបំផុតដែលសមស្រប ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយប្រជាជន និងការចូលរួមពីអ្នកប្រើប្រាស់ ក្នុងការធ្វើផែនការ និងអនុវត្តន៍គំរោង (Dublin Statement on Water and Sustainable Development) ។ គេបានអះអាងថា ការចូលរួមរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋានក្នុងការងារអភិវឌ្ឍន៍ អាចធ្វើឱ្យគំរោងមានការទទួលស្គាល់ជាលក្ខណៈនយោបាយ និងសង្គម (Schumacher 1973; McDonald and Kay 1988; Ojendal 2000) ពីព្រោះប្រជាជនអាចប្រាប់ពីតំរូវការ និងញាំងឱ្យការងារដើរស្របតាមផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ។ ដូច្នេះ វាធ្វើឱ្យប្រជាជនមូលដ្ឋានកាន់តែចាប់អារម្មណ៍ថា ខ្លួនជាម្ចាស់លើគំរោង (Moote et al. 1997) ។ ចំណេះដឹងបច្ចេកទេសតាំងពីបុរាណរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋាន អាចមានតំលៃខ្លាំងណាស់សំរាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក តាំងពី ការប្រមូលយកទឹក ការគ្រប់គ្រងអាងទឹក រឺប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ។

PIMD នៅកម្ពុជា ជាសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក (FWUC) ដែលបានបង្កើតឡើង ដើម្បីគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ ។ យោងតាមច្បាប់ជាធរមាន កសិករនៅក្នុងតំបន់ស្រោចស្រព (តំបន់ទទួលបានទឹកពីប្រព័ន្ធស្រោចស្រព) ត្រូវដាក់ពាក្យសុំចូលជាសមាជិក ដើម្បីអាចប្រើប្រាស់ទឹកពីទំនប់ស្តុកទឹក ដោយក្នុងនេះ កសិករត្រូវយល់ព្រមបង់វិភាគទានជាកំរៃសេវា ។ ម្យ៉ាងទៀត FWUC មានសិទ្ធិផាកពិន័យ រឺដាក់ទណ្ឌកម្មដល់អ្នកដែលមករំខាន រឺបំផ្លាញផលប្រយោជន៍របស់ FWUC រឺរបស់ពួកសមាជិកសហគមន៍ (MOWRAM, 2000) ។ ប៉ុន្តែគេមិនច្បាស់ទេថា FWUC អាចធ្វើការបានរលូនប៉ុណ្ណាជាមួយនឹង របៀបរបបដែលមានស្រាប់ យោងតាមក្រឹត្យក្រម ជំនឿ ធនធានសង្គម (ទំនុកចិត្ត និង បណ្តាញ) និងនយោបាយនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ។ លោក Ojendal (2000) បានដាស់តឿនថា ការគ្រប់គ្រងធនធានមួយដែលធ្លាប់តែទទួលបានដោយឥតបង់ថ្លៃគឺ "យ៉ាប់

---

* លោក គីម ស៊ាន ស៊ូម៉ាត្រា និង កញ្ញា ខៀវ ដារ៉ាវី ជាអ្នកស្រាវជ្រាវនៃវិទ្យាស្ថាន CDRI ។ អត្ថបទនេះ ផ្អែកលើការរកឃើញជាដំបូង១នៃកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាពស្រាវជ្រាវគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ។

បន្តិច" ហើយវាមិនច្បាស់ទេថា តើស្ថាប័នមូលដ្ឋាន ដូចជា សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកជាដើម អាចមានបែបបទយ៉ាងណាក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ដើម្បីឱ្យវាធានាបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច សមធម៌ក្នុងសង្គម និងចីរភាពខាងហិរញ្ញវត្ថុ និងបរិស្ថាន ។

លទ្ធផលរកឃើញ

ការបែងចែកទឹកនៅក្នុងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនីមួយៗ

FWUC ត្រូវប្រឈមនឹងបញ្ហាធំៗជាច្រើនលើការបែងចែកទឹកក្នុងតំបន់ទំនប់ទឹកទៅឱ្យកសិករជាសមាជិក (តាមធម្មតា គឺកសិករធ្វើស្រែប្រាំង) ។ រដូវប្រាំងនៅកម្ពុជា មានរយៈពេលប្រហែល ៣ខែ ចាប់ពីខែធ្នូ ដល់ ខែមីនា ហើយជារឿយៗ គេពុំមានទឹកគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ស្រោចស្រពរហូតដល់រដូវច្រូតកាត់ទេ ។ នៅពេលមើលឃើញដំណាំរបស់ខ្លួនអាចខូចខាត ដោយសារកង្វះទឹក កសិករចង់បញ្ចូលទឹកឱ្យបានច្រើនទៅក្នុងស្រែរបស់ខ្លួន មុនពេលស្ទឹងអូរវារីងអស់ ដូច្នេះហើយក៏មានការប្រកួតប្រជែងគ្នាយ៉ាងតឹងតែង ។ នៅឯទំនប់ទឹកត្រពាំងត្របែក នៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងបែងចែកទឹកឱ្យបានស្មើភាពទៅឱ្យសមាជិកខ្លួន FWUC បានសុំជំនួយពីក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ដែលបានចេញលិខិតណែនាំកសិករ ឱ្យបែងចែកទឹកគ្នាប្រើប្រាស់ឱ្យបានស្មើៗគ្នា ។ ប៉ុន្តែកសិករ មិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់ការរៀបចំនោះទាល់តែសោះ ហើយពោលថាៈ "យើងហូបបាយ មិនមែនហូបក្រដាសទេ" ។

តារាងពេលផ្គត់ផ្គង់ទឹក ក៏ជាបញ្ហាមួយធំដែរសំរាប់ FWUC ភាគច្រើន ។ នៅខេត្តបាត់ដំបង មានសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកមួយ បានផ្អែកលើបទពិសោធន៍កន្លងមក ច្នៃចេញជាបែបបទមួយ ដែលពួកគេគិតថាអាចជួយឱ្យពួកគេបែងចែកទឹកបានល្អ ។ តាមបែបបទនោះ នៅពេលគេបើកទ្វារទឹកធំ ហើយមានទឹកក្នុងប្រឡាយមេ កសិករនៅខ្សែទឹកខាងក្រោម អាចប្រើប្រាស់ទឹកធ្វើស្រែបានមុន រហូតដល់ស្រូវធំធាត់លែងត្រូវការទឹក ។ បន្ទាប់មក កសិករនៅខ្សែទឹកខាងលើ អាចចាប់ផ្ដើមដាំដុះបាន ។ ប៉ុន្តែផែនការនេះបានទទួលបរាជ័យ ។ កសិករមិនយកចិត្តទុកដាក់នឹងបែបបទនេះទេ ហើយអ្នកនៅខ្សែទឹកខាងលើបានកសាងទំនប់បណ្ដោះអាសន្នកាត់ប្រឡាយមេ ដើម្បីបង្វែរទឹកចូលទៅក្នុងស្រែពួកគេ នៅពេលទ្វារទឹកបើក ។ សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកមិនអាចធ្វើអ្វីកើតទេ បានត្រឹមតែឈរមើលប៉ុណ្ណោះ ។

ការបែងចែកទឹកពីប្រព័ន្ធស្រោចស្រពមួយ ទៅប្រព័ន្ធស្រោចស្រពមួយទៀត

បញ្ហាប្រឈមមួយទៀតរបស់ FWUC គឺជាការផ្ទេរទឹកពីប្រព័ន្ធស្រោចស្រពមួយទៅកាន់ប្រព័ន្ធមួយទៀត នៅក្នុងដែនរងទឹកភ្លៀងតែមួយ ដោយសារភាពមិនស៊ីគ្នារវាងចំណុះដែនរងទឹកភ្លៀង នឹងតំរូវការទឹក ។ ទំនប់ទឹកកសាងនៅទសវត្សរ៍១៩៨០ និង ១៩៩០ ត្រូវបានរចនារៀបចំ ផ្ដល់មូលនិធិ និងកសាងឡើង ដោយទីភ្នាក់ងារផ្សេងៗ ដូចជា អង្គការ AFSC និង កម្មវិធីប្រាសាក់ ជាដើម ។ ឧ. នៅស្ទឹងជ្រៃបាក់ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ពុំមានការសិក្សាលំអិតពីដែនរងទឹកភ្លៀងនានា នៅមុនពេលរចនារៀបចំប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនីមួយៗទេ ពីព្រោះនៅទសវត្សរ៍១៩៨០ និង១៩៩០ ខ្មែរក្រហមនៅកាន់កាប់ទឹកដីជាច្រើននៅឡើយ ហើយមានការប្រយុទ្ធគ្នាជារឿយៗនៅតាមកន្លែងទាំងនោះ ។ ក្នុងករណីភាគច្រើន ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពបានកសាងឡើងជាសំខាន់ ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ទឹកបន្ថែមជាបន្ទាន់ដល់ស្រូវវស្សា និងធ្វើការគ្រប់គ្រងទឹកជំនន់ ។ ដោយសារហេតុផលខាងសន្តិសុខ ប្រព័ន្ធទាំងនោះត្រូវបានកសាងនៅតំបន់ខ្សែទឹកខាងក្រោមនៃដែនរងទឹកភ្លៀង នៅត្រង់កន្លែងមានសុវត្ថិភាព ។ បន្ទាប់ពីមានសន្តិសុខ និងស្ថិរភាពក្នុងប្រទេស សកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ក៏កើនឡើងដែរ ។ នៅតំបន់ខ្សែទឹកខាងលើ មានការកសាងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពថែមទៀត ដែលជួយឱ្យកសិកររស់នៅទីនោះអាចយកទឹកមកប្រើប្រាស់បាន ។ ប៉ុន្តែទំនប់ទឹកនៅតំបន់ខ្សែទឹកខាងលើ បានកាត់បន្ថយបរិមាណទឹកសំរាប់អ្នកនៅខ្សែទឹកខាងក្រោម ហើយនៅពេលមានទំនប់កាន់តែច្រើននៅតំបន់ខ្សែទឹកខាងលើ បរិមាណទឹកក៏កាន់តែថយចុះសំរាប់ប្រជាជននៅខ្សែទឹកខាងក្រោម ។

ទន្ទឹមនឹងការប្រកួតប្រជែងរវាងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនីមួយៗ ដើម្បីយកទឹកបន្ថែម កំណើនការធ្វើស្រែប្រាំងដោយសារមានទឹកស្រោចស្រព បាននាំឱ្យមានការប្រកួតប្រជែងគ្នា នៅក្នុងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពតែមួយ និងរវាងប្រព័ន្ធនានា ។ ជាគោលការណ៍ គឺមានផ្ទៃដីមួយចំនួនច្បាស់លាស់ដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នាថា អាចទទួលបានទឹកពីប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនៅរដូវប្រាំង ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្ដែង គេពិបាកនឹងកំណត់បរិមាណដាំដុះនៅក្នុងតំបន់នោះណាស់ ។

បញ្ហាប្រឈមមួយទៀតទាក់ទិននឹងការបែងចែកទឹក រវាងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនានា គឺការសំរបសំរួល និងកិច្ចសហការមិនល្អរវាង FWUC ។ ផ្លូវទឹកឆ្លងកាត់ខេត្ត ស្រុក ឃុំ និងភូមិខុសៗគ្នា ដែលមានសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកខុសៗគ្នា ។ ជារឿយៗ សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកមិនអាចផ្លាស់ប្ដូរព័ត៌មានពីអ្វី ដែលកើតមាននៅតំបន់នីមួយៗទេ ហើយពួកគេធ្វើសេចក្ដីសំរេចចិត្តដោយឯករាជ្យ គ្មានការចូលរួមពីសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកឯទៀតឡើយ ។ ជារឿយៗការសំរេចចិត្តរបស់សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនៅខ្សែទឹកខាងលើ វាជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនៅខ្សែទឹកខាងក្រោម ។ ឧ. ពេលខ្លះ សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនៅខ្សែទឹកខាងលើបានទប់យកទឹកទាំងអស់ទៅប្រើប្រាស់ ធ្វើឱ្យអ្នកនៅខ្សែទឹកខាងក្រោម ខ្វះទឹកនៅចំពេលដែលស្រូវត្រូវការទឹកខ្លាំងបំផុត ហើយពេលខ្លះទៀតអ្នកខាងលើបានបើកបញ្ចេញទឹកទាំងអស់ធ្វើឱ្យលិចលង់ តំបន់ខ្សែទឹកខាងក្រោមនៅចំពេលច្រូតកាត់តែម្ដង ។ ដំណើរការ ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពទឹកនីមួយៗ វាជាប់ទាក់ទងគ្នាចុះឡើង ។ ហេតុនេះ កិច្ចសហការជិតស្និទ្ធរវាងប្រព័ន្ធនានាក្នុងដែនរងទឹកភ្លៀងតែមួយ គឺសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ។ សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក មានការទទួលខុសត្រូវលើប្រព័ន្ធនៅតាមតំបន់ខុសៗគ្នាក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែត្រូវមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកជាប្រចាំ ដើម្បីបង្កើតជាផែនការមេសំរាប់ការប្រើប្រាស់ទឹក ។

ការចូលរួម

យោងតាមឯកសារជាច្រើន ជោគជ័យនៃការគ្រប់គ្រងទឹកនៅមូលដ្ឋាន វាអាស្រ័យលើការចូលរួមរបស់ប្រជាជន ដែលអាចផ្ដល់ជាចំណេះដឹងខាងផ្នែកបច្ចេកទេសជាក់ស្ដែង ហើយសំខាន់ជាងនេះ គឺពួកគេមានអារម្មណ៍ក្លាយជាម្ចាស់ ។ ប៉ុន្តែការព្យាយាមឱ្យពួកគេចូលរួមក្នុងការគ្រប់គ្រង រឺប្រើប្រាស់ទឹកឱ្យមានប្រយោជន៍ វាក៏ពិបាកដូចគ្នានឹងការបែងចែកទឹកនៅពេលក្រទឹកដូច្នោះដែរ ។

FWUC បានជួបបញ្ហាធំក្នុងការកៀងគរឱ្យប្រជាជនមកចូលរួម ។ នៅតំបន់ខ្លះ ក្រោយពេលប្រព័ន្ធស្រោចស្រពបានកសាងនិងស្ដាររួចរាល់ហើយ គេមានទឹកច្រើនណាស់ ប៉ុន្តែកសិករមិនបានប្រើប្រាស់វាជាប្រយោជន៍ទេ ។ នៅតំបន់ខ្លះ FWUC បានព្យាយាមឱ្យប្រជាជនមូលដ្ឋានចូលរួម ប៉ុន្តែត្រូវប្រឈមមុខនឹងប្រពៃណីជាយូរលង់របស់កសិករ ។ តាមទំលាប់ កសិករធ្វើ

ស្រែវស្សាតាមសំរួលខ្លាំងណាស់ ។ FWUC នៅខេត្តកំពង់ធំបានលើកថា ក្នុងការធ្វើស្រែវស្សា កសិករគ្រាន់តែភ្ជួររាស់ដី និងសាបព្រួស ហើយគ្មានធ្វើអ្វីទៀតទេ រហូតដល់ពេលច្រូតកាត់ ។ ប៉ុន្តែស្រែប្រាំងទាមទារឱ្យកសិករចំនាយពេលច្រើនណាស់នៅឯស្រែ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យទឹក ការពារកុំឱ្យសត្វចូលស៊ីស្រូវ ពីព្រោះជាទំលាប់ពួកគេព្រលែងពួកវានៅរដូវប្រាំង ។ ម្យ៉ាងទៀត កសិករត្រូវចំណាយច្រើនជាងមុន ដោយពួកគេត្រូវបង់កំរៃប្រើប្រាស់ទឹក (ទឹកនៅរដូវវស្សា គ្មានបង់ប្រាក់អ្វីទេ) ហើយស្រូវប្រាំងក៏ត្រូវការជីច្រើនជាងដែរ ។

ថ្វីបើមានការងារលើសមុន និងត្រូវចំណាយច្រើន ប៉ុន្តែមិនច្បាស់ថាបានផលនោះទេ ពីព្រោះកសិករអាចជួបនឹងគ្រោះសត្វចង្រៃបំផ្លាញដំណាំ ។ នៅរដូវវស្សា ដីស្ទើរតែទាំងអស់មានការដាំដុះ ដូច្នេះការខូចខាត ដោយសារសត្វចង្រៃ វាមានតិចជាង ។ ស្រូវប្រាំងគ្របដណ្តប់ផ្ទៃដីតូចជាង ដូច្នេះសត្វចង្រៃអាចបំផ្លិចបំផ្លាញធ្ងន់ជាង ពីព្រោះសត្វចង្រៃមានច្រើនជាងក្នុងដីស្រែមួយហិកតាៗ ។ មន្ត្រីផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ បានពោលថា "ធ្វើស្រែប្រាំង គឺដូចជាបើកភោជនីយដ្ឋានបំរើសត្វកណ្តុរអញ្ចឹង" ។

នៅតំបន់ខ្លះ ដូចជាខេត្តពោធិ៍សាត់ និង សៀមរាប កសិករមិនប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពទេ ដោយសារភាពក្រីក្រខ្លាំងពេក ។ កសិករមួយចំនួនមិនអាចទទួលផលពីប្រព័ន្ធនេះបាន ពីព្រោះគាត់មិនធ្វើស្រូវប្រាំង ហើយបែរជាទៅធ្វើពលករនៅឯទីក្រុង រកអុស រឺជីកយកថ្មម៉ាប ដែលជាការងារអាចរកប្រាក់បានភ្លាមៗ ។ គេអាចសង្កេតឃើញពីផលប៉ះពាល់នៃភាពក្រីក្រ តាមរយៈអ្នកក្រលក់ដីក្នុងតំលៃខ្ពស់ ទៅទិញដីមួយឡូតិ៍ផ្សេងទៀតដែលថោកជាង ប៉ុន្តែនៅឆ្ងាយពីប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ។

ទោះបីដោយសារទំនៀមទំលាប់ រឺភាពក្រីក្រតោកយ៉ាកក្តី ប៉ុន្តែរឿងដែលប្រជាជនមិនប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្រោចស្រព រឺបង់ថ្លៃទឹក បានប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ការងារជាទូទៅ និងជោគជ័យនៃ FWUC ។ FWUC ពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើប្រាក់វិភាគទានរបស់សមាជិក ។ មាត្រា២៤ នៃច្បាប់ FWUC តំរូវឱ្យកសិករដែលទទួលផលពីប្រព័ន្ធស្រែចស្រព បង់ថ្លៃប្រើប្រាស់ទឹក ។ ប៉ុន្តែជាប្រវត្តិសាស្ត្រ កសិករកម្ពុជាធ្វើស្រែពឹងផ្អែកលើទឹកភ្លៀងទាំងស្រុង និងមិនដែលបង់ថ្លៃទឹកទេ ដូច្នេះគំនិតចង់ឱ្យកសិករបង់ថ្លៃប្រើប្រាស់ទឹក គឺជាបញ្ហារសើប ហើយពួកអ្នកនយោបាយបានធ្វើឱ្យវាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរថែម ។ អ្នកដឹកនាំគណៈបក្សនៅមូលដ្ឋាន បានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពជាឧបករណ៍ឃោសនាឱ្យគណៈបក្ស ដោយប្រាប់ប្រជាជនថា មិនបាច់បង់ថ្លៃអ្វីទេ ពីព្រោះរដ្ឋត្រូវកសាងទំនប់ទឹកសំរាប់ឱ្យប្រជាជនប្រើប្រាស់ ។ ទិដ្ឋភាពខាងនយោបាយមួយទៀត គឺមុនពេលបោះឆ្នោត គណៈបក្សនយោបាយសុំឱ្យប្រជាជនបោះឆ្នោតឱ្យខ្លួនដោយសន្យាថាលែងយកថ្លៃប្រើប្រាស់ទឹក ។ តើការប្រមូលទារថ្លៃទឹកជះឥទ្ធិពលយ៉ាងណាចំពោះការបំពេញតួនាទី និងចីរភាពរបស់សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក?

ប្រតិបត្តិការ

កំហុសបច្ចេកទេសក្នុងការរចនារៀបចំទំនប់ទឹក វាចោទបញ្ហាយ៉ាងធំដល់ការថែទាំជួសជុល និងប្រតិបត្តិការរបស់ FWUC ។ ឧ. នៅទំនប់ត្រពាំងថ្ម ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ មានទ្វារទឹកធំដែលប្រើផ្ទាំងឈើបិទបើកទឹក ។ កសិករអាចកែតំរូវលំហូរទឹកចូលស្រែបាន ដោយដាក់ថែម រឺដកចេញផ្ទាំងឈើដោយដៃ ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលជួសជុលលើកក្រោយនេះ គេបានផ្លាស់ប្តូរទ្វារ ទៅជាទ្វារស្វ័យប្រវត្តិវិញ ។ ទ្វារនេះអាចកែតំរូវលំហូរទឹកដោយខ្លួនឯង ដើម្បីកាត់បន្ថយការងាររបស់ FWUC ប៉ុន្តែវាដំណើរការមិនត្រឹមត្រូវទេ ។ បើតាម FWUC នៅមូលដ្ឋាន ទ្វារនឹងបើកនៅពេលមានទឹកច្រើនក្នុងទំនប់ ប៉ុន្តែវាមិនអាចបិទដើម្បីទប់ទឹកទុក ទៅតាមកំរិតដែលគេចង់បាននោះទេ ។ ទ្វារថ្មីនេះច្រើនបើកបង្ហូរទឹកចេញអស់រលីង ធ្វើឱ្យជន់លិចដីស្រែនៅខ្សែទឹកខាងក្រោម ។

លក្ខខណ្ឌរូបវន្តបានកាត់បន្ថយលទ្ធភាពរបស់ FWUC ក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ទឹកឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដល់កសិករ ។ ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពភាគច្រើន ពុំមានលក្ខណៈពេញលេញទេ ។ ឧ. ទំនប់ត្រពាំងថ្ម មានតែអាងស្តុកទឹកប៉ុណ្ណោះ រីឯប្រឡាយមេវាខូចខាតយ៉ាងខ្លាំង និងគ្មានកូនប្រឡាយចែកចាយទឹកទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រឡាយមេដែលនាំទឹកទៅប្រព័ន្ធស្រោចស្រពស្រះរាំង នៅបន្ទាយមានជ័យ ក៏ខូចខាតខ្លាំងដែរ ។ យោងតាមប្រធាន FWUC នៅទីនោះ ប្រឡាយមេ បានខូចនៅ ១៣កន្លែងខុសៗគ្នា ដោយសារទឹកជំនន់កាលពីមួយឆ្នាំមុន ។ ស្ថានភាពប្រឡាយមិនសូវល្អនេះ នាំឱ្យ FWUC មិនអាចបំពេញតំរូវការកសិករបានទាន់ពេល ។ កសិករម្នាក់លើកថា "កាលពីឆ្នាំមុន ខ្ញុំសុំទឹកពី FWUC នៅខែវិច្ឆិកា ហើយពួកគេបានទៅចរចាជាមួយឃុំនៅខ្សែទឹកខាងលើ ដើម្បីឱ្យគេបើកទឹកបង្ហូរមក ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា ខ្ញុំក៏ចាប់ផ្តើមភ្ជួររាស់ដាំដុះ និងរង់ចាំទឹក ។ យើងចាំហើយចាំទៀត ។ មួយខែក្រោយពេលខ្ញុំសាប ទឹកក៏ហូរមកដល់ ប៉ុន្តែវាយឺតពេលទៅហើយ ពីព្រោះស្រូវបានងាប់អស់រលីង ។

ធនធានតិច ក៏ជាឧបសគ្គក្នុងការគ្រប់គ្រងទឹកដែរ ។ ប្រភពចំណូលរំពឹងទុករបស់ FWUC គឺថវិកាបានមកពីរដ្ឋាភិបាល អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ថ្លៃទឹកស្រោចស្រព និងសកម្មភាពអាជីវកម្មរបស់ FWUC ផ្ទាល់ ។ ប៉ុន្តែចំណូលពីរដ្ឋាភិបាល អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល់ និងសកម្មភាពអាជីវកម្ម មានតិចតួចបំផុត រឺគ្មានសោះ ហើយ FWUC ស្ទើរតែមិនអាចប្រមូលថ្លៃប្រើប្រាស់ទឹកបានទៀត ។ ដោយសារចំណូលតិចតួច ដូច្នេះ FWUC មិនបានបំពេញតួនាទីខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទេ ពីព្រោះគណៈកម្មាធិការទទួលបានកំរៃតែ ១០០០០រៀល-២០០០០រៀលប៉ុណ្ណោះ ក្នុង១ឆ្នាំ គឺមិនគ្រប់ទិញសាំងធ្វើដំណើរមួយជើងទៅចរចារជាមួយឃុំនៅខ្សែទឹកខាងលើផង ហើយពួកគេត្រូវប្រើប្រាស់មធ្យោបាយធ្វើដំណើរផ្ទាល់ខ្លួនតែរាល់ៗលើក ។

ម្យ៉ាងទៀត កសិករមិនបានជួយសំរួលដល់ការងារគណៈកម្មាធិការទេ ។ យោងតាមការបកស្រាយខាងលើ បរិមាណទឹកនៅក្នុងប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ទោះតិចក្តី ច្រើនក្តី គឺកំណត់ដោយអ្នកនៅខ្សែទឹកខាងលើ ប៉ុន្តែកសិករបន្ទោសតែ FWUC ក្នុងមូលដ្ឋានខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។ សមាជិកគណៈកម្មាធិការម្នាក់ប្រាប់ថា "នៅក្នុងមួយរដូវច្រូតកាត់ យើងត្រូវគេជេរបីដង ។ លើកទី១ នៅពេលខ្វះទឹកនាំឱ្យផលដំណាំខូច ។ លើកទី២ នៅពេលទឹកជន់ពីខ្សែទឹកខាងលើ ហើយបំផ្លាញដំណាំ និងលើកទី៣ នៅពេលយើងទៅប្រមូលថ្លៃប្រើប្រាស់ទឹក" ។

បញ្ហាខាងលើ បានគំរាមកំហែងយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ចីរភាពរបស់គណៈកម្មាធិការ FWUC ដូចក្នុងសំដីរបស់សមាជិកគណៈកម្មាធិការម្នាក់ នៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំងដែលថា "ប្រហែលជាយើងគួរឈប់ហើយ ពីព្រោះយើងមិនបានទទួលប្រាក់កំរៃសំរាប់សេវារបស់យើងទេ គឺមានតែគេបន្ទោស" ។ ឧ. FWUC នៅទំនប់ថ្នល់ដាច់ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ធ្លាប់មានសមាជិកគណៈកម្មាធិការ ៥នាក់ ប៉ុន្តែឥឡូវនៅសល់តែ ៣នាក់ទេ ។ រឿងនេះក៏កើតឡើងចំពោះ FWUC នៅទំនប់កំពឹងពួយ (បាត់ដំបង) ទំនប់កំបាំង (ពោធិ៍សាត់) ទំនប់មេទឹក (ពោធិ៍សាត់) ទំនប់តាំងក្រសាំង (កំពង់ឆ្នាំង) ដែរ ។ ប្រធាន FWUC នៅតាំងក្រសាំង ពោលថា "កាលពីមុន សមាជិកគណៈកម្មាធិការសប្បាយរីករាយចំពោះការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ ម្នាក់ៗបាក់ទឹកចិត្ត ពីព្រោះមិនបានទទួលកំរៃអ្វីសោះ" ។

ការថែទាំជួសជុល

FWUC ក៏ខ្វះធនធានសំរាប់ថែទាំជួសជុលប្រព័ន្ធស្រោចស្រពដែរ ។ ប្រព័ន្ធងាយខូចខាត ដោយសារការហូរច្រោះ ទឹកជំនន់ សត្វពាហនៈបំផ្លាញ និងចោរលួច ដូចជា របាដែក និងទ្វារឈើ ជាដើម ។ ជាញឹកញាយ ចំណាយជួសជុលខ្ពស់ជាងថវិការបស់ FWUC ដែលបានចំណូលពីថ្លៃប្រើប្រាស់ទឹកដែលពិបាកប្រមូលបានជាខ្លាំង រឺប្រមូលមិនបានតែម្តង ។

ការពិបាកបំផុត គឺជួនកាល សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកត្រូវទៅជួសជុលប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនៅតំបន់គេផ្សេង ។ ឧ. សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនៅស្រះរាំងត្រូវ ទទួលបន្ទុកថែទាំជួលជុល ប្រព័ន្ធនៅឯខ្សែទឹកខាងលើនៅពោធិ៍ពីរដើម (បន្ទាយមានជ័យ) ។ ប្រឡាយមេដែលនាំទឹកទៅស្រះរាំងត្រូវឆ្លងកាត់ពោធិ៍ពីរដើម ហើយវាបានខូចខាតជាច្រើនកន្លែង ប៉ុន្តែកសិករនៅទីនោះមិនធ្វើស្រែប្រាំង ដូច្នេះគេមិនចាប់អារម្មណ៍ជួសជុលប្រឡាយមេទេ ដោយទុកឱ្យសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនៅស្រះរាំង ទទួលខុសត្រូវលើរឿងនេះ ។

សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកមួយចំនួន បានព្យាយាមដាក់បញ្ចូលការកសាងប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ទៅក្នុងផែនការរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ប៉ុន្តែបទពិសោធន៍ជាក់ស្តែងបង្ហាញថា លទ្ធភាពធ្វើដូច្នេះបានវាមានកំរិតតិចតួចណាស់ ។ សមាជិកម្នាក់នៃសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំងបញ្ជាក់ថា "យើងបានព្យាយាមបញ្ចូលប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនេះ ទៅក្នុងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ឃុំដែរ ប៉ុន្តែប្រព័ន្ធនេះមិនអាចយកឈ្នះទៅលើផ្លូវថ្នល់បានទេ" ។

ទំនាស់ និងការដោះស្រាយ

ឯកសារស្តីពីការដោះស្រាយទំនាស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងទឹកនៅកម្ពុជា មានតិចតួចណាស់ ប៉ុន្តែបទពិសោធន៍អន្តរជាតិ បង្ហាញថា ទំនាស់រវាងអ្នកប្រើប្រាស់ទឹកបានកើនឡើង ដោយសារការធ្វើវិមជ្ឈការ (UNDP 2006) ។ ទំនាស់នៅមូលដ្ឋានភាគច្រើន ពាក់ព័ន្ធនឹងការបែងចែកទឹករវាងប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនានា ហើយវាតែងកើតឡើងពីចុងខែកុម្ភៈ ដល់ដើមខែមីនា នៅពេលកសិករត្រូវការទឹកធ្វើស្រែប្រាំង ។ ឧ. នៅឆ្នាំ២០០៦ ស្រូវប្រាំងនៅត្រពាំងត្របែក ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង បានដុះលូតលាស់ល្អណាស់ រហូតដល់ពេលខ្វះទឹកនៅចុងខែកុម្ភៈ ។ ដោយមានព័ត៌មានតិចតួចពីរបបលំហូរទឹក កសិករក្នុងតំបន់នោះយល់ថា កង្វះទឹកបណ្តាលមកពី FWUC និងកសិករនៅខ្សែទឹកខាងលើ មានចិត្តច្រណែននឹងជីវភាពធូរធារដោយសារផលស្រូវប្រាំងរបស់ពួកគេ ។ កសិករនៅខ្សែទឹកខាងក្រោមនិយាយថា "ដូច្នេះពួកគេក៏បិទទឹកទាំងអស់ មិនឱ្យហូរចុះមកតំបន់ខ្សែទឹកខាងក្រោម" ។

ទោះយ៉ាងនេះក្តី សព្វថ្ងៃមិនទាន់មានក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ច្បាស់លាស់ទេ (Sakhon and Lyda 1996) សំរាប់ដោះស្រាយទំនាស់ ហើយក្នុងករណីភាគច្រើន កសិករ និងសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រផ្ទាល់ខ្លួន ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា ។ ឧ. នៅពេលឃើញដំណាំស្រូវអាចខូចខាត កសិករបានរំលុយឱ្យសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក ធ្វើដំណើរទៅតាំងក្រសាំងដើម្បីចរចាឱ្យគេបើកទឹក ។ តាមធម្មតា ការចរចាធ្វើឡើងជាលក្ខណៈក្រៅផ្លូវការប៉ុណ្ណោះ ។ បើសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកត្រូវការទឹក ពួកគេយកម្ហូបអាហារ និងស្រា ទៅជាមួយដើម្បីធ្វើការចរចាជាមួយនឹងភាគីម្ខាងទៀត ។

ការបើកទឹកបង្ហូរពីតំបន់ខ្សែទឹកខាងលើ ជារឿយៗមិនប្រាកដថាមានទឹកមកដល់ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពនៅខ្សែទឹកខាងក្រោមទេ ។ ប្រជាជនតែងគិតថា នៅពេលទឹកហូរមកដល់តំបន់ពួកគេ វាជារបស់ពួកគេ ដូច្នេះ ពួកគេមានសិទ្ធិធ្វើអ្វីក៏បានតាមចិត្តចង់ ។ នៅខេត្តកំពង់ធំ កំពង់ឆ្នាំង និង បន្ទាយមានជ័យ កសិករបានកសាងទំនប់បណ្តោះអាសន្នបង្វែរទឹកចូលស្រែរបស់ខ្លួន ធ្វើឱ្យរអាក់រអួលដល់របៀបរបបអភិបាលកិច្ចធនធានទឹក ។ ប៉ុន្តែ FWUC មិនអាចបញ្ជាឱ្យពួកគេ យកទំនប់ចេញបានទេ ។

៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

បញ្ហាដែលសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកកំពុងប្រឈមមុខក្នុងការគ្រប់គ្រងទឹក បានកកើតឡើងតាំងពីដំណាក់កាលរចនារៀបចំប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ហើយវាបំផុសសំណួរថា តើការគ្រប់គ្រង និងអភិបាលកិច្ចប្រព័ន្ធស្រោចស្រពអាចដោះស្រាយតាំងពីដំបូងៗបានរឺទេ ។ ស្របគ្នានេះដែរ ក៏គួរចោទសួរពីបញ្ហាជាទូទៅទាក់ទងនឹងសេដ្ឋកិច្ចនយោបាយនៃប្រព័ន្ធស្រោចស្រពដែរ ។ តើហេតុអ្វីបានជាគេកសាងគំរោងនៅទីតាំងសព្វថ្ងៃនេះ? ហេតុអ្វីកសិករមិនគោរពភាពពេញច្បាប់នៃសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក? តើសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក ពិតជាស្ថាប័នគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនៅមូលដ្ឋានដែលមានច្បាប់ទ្រទ្រង់ត្រឹមត្រូវ រឺក៏គ្រាន់តែជាស្ថាប័នសាកល្បងដំបូងមួយប៉ុណ្ណោះ? តើហេតុអ្វីបានជាខ្វះកិច្ចសហការ និងសហប្រតិបត្តិការរវាងសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹកនានា ហើយតើត្រូវធ្វើយ៉ាងទើបមានកិច្ចសហការគ្នា? នៅពេលបញ្ហាទាំងនេះ ដោះស្រាយបានរួចរាល់ហើយ ទើបអាចនិយាយបានពី ការគ្រប់គ្រងទឹកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពដោយសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក ។

ឯកសារយោង

International Conference on Water and the Environment (ICWE) (1992), "The Dublin Statement on Water and Sustainable Development", httpp://www.gdrc.org/uem/water/dublin-statement.html

McDonald, A.T. & D. Kay (1988), *Water resources—issues and strategies* (London: Longman)

Ministry of Water Resources and Meteorology (2000), "Circular No. 1 on the Implementation policy for sustainable irrigation systems" (Phnom Penh)

Moote, M.A., M. P. McClaran & Donna K. Chickering (1997), "Theory in practice: applying participatory democracy theory to public land planning", *Environmental Management,* 21: 6

Ojendal, J. (2000). "Sharing the good: Modes of managing water resources in the lower Mekong River Basin", PhD dissertation (Goteborg University)

Royal Government of Cambodia (2006), *National Development Strategic Plan 2006–2010* (Phnom Penh)

Sakhon, V. & P. Lyda (1996), "National institution for integrated water resource management", *CNMC and UNDDSMS* (Phnom Penh)

Schumacher, E. F. (1973), *Small is beautiful: A study of economics as if people mattered* (London: Bland and Briggs)

UNDP (2006), *Human development report: Beyond scarcity: Power, poverty and the global water crisis* (UNDP)

ពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មនៅមហាអនុតំបន់មេគង្គៈ ការប្រមើលមើលពីការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មនៅកម្ពុជា

*បណ្ឌិត ធន់ វឌ្ឍនា បណ្ឌិត សុខ ស៊ីណា និងលោកស្រី ឆាយ ពិដោរ ពិភាក្សាពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃពាណិជ្ជកម្មក្នុងតំបន់លើទំនិញកសិកម្ម និងចំណងទាក់ទងជាមួយការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មនៅកម្ពុជា និងពិនិត្យពីការវិវត្តន៍ទៅអនាគតនៃពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មក្នុងតំបន់ និងផ្តល់អនុសាសន៍ខាងគោលនយោបាយសំដៅជំរុញពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មនៅ GMS ។**

ប្រវត្តិខាងសេដ្ឋកិច្ច_សង្គមកិច្ចនៃបណ្តាប្រទេស GMS

មហាអនុតំបន់មេគង្គ (GMS) មានផ្ទៃក្រឡាសរុបប្រហែល ២,៣លានគ.ម^{២} ប្រជាជន ២៦២លាននាក់ និងប្រទេសសមាជិកចំនួន ៦ គឺ កម្ពុជា ឡាវ មីយ៉ាន់ម៉ា ថៃ វៀតណាម និង ខេត្តយូណាន់ នៃប្រទេសចិន ។ បណ្តាប្រទេសសមាជិកមានទន្លេរួមគ្នាមួយគឺ ទន្លេមេគង្គ ដែលមានប្រវែង ៤.២០០គ.ម និងជាទន្លេវែងជាងគេក្នុងលំដាប់ទីដប់ នៅលើពិភពលោក ។ GMS សំបូរធនធានធម្មជាតិ មានរ៉ែច្រើនមុខ មានសក្តានុពលខាងវារីអគ្គិសនី ធនធានត្រី និងដីជីជាតិល្អ ។

ចំណែកនៃកសិកម្មនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចមានពី ១១% នៅថៃ រហូតដល់ជិត ៥០% នៅមីយ៉ាន់ម៉ា (តារាង១) ។ ថ្វីបើកសិកម្មនៅមានចំណែកធំក្នុងផសស ប៉ុន្តែប្រទេសនីមួយៗបានប្រឹងប្រែងកែប្រែរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ទៅខាងឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្មវិញ ។ លើកលែងតែប្រទេសថៃដែលមានសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ ប្រទេស GMS ទាំង ៥ទៀតសុទ្ធតែជាអតីតសេដ្ឋកិច្ចមានផែនការប្រមូលផ្តុំ និងមានមធ្យោបាយផលិតកម្មជារបស់រដ្ឋ ហើយសព្វថ្ងៃកំពុងធ្វើអន្តរកាលទៅកាន់សេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ និងបើកចំហសេដ្ឋកិច្ចឱ្យបរទេសមកបណ្តាក់ទុន ។ ប៉ុន្តែនៅ មីយ៉ាន់ម៉ា ដំណើរការនេះយឺតយ៉ាវ ដោយសារហេតុផលខាងនយោបាយ ។

ដោយមានកំលាំងពលកម្មច្រើន និងប្រាក់ចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់កំពុងកើនឡើង បណ្តាប្រទេស GMS មានមូលដ្ឋានផលិតកម្មមានលក្ខណៈទាក់ទាញល្អ និងជាទីផ្សារសក្តានុពល ។ ក្រុមហ៊ុននានានៅអាស៊ីខាងកើត កំពុងផ្ទេរកាន់តែច្រើនឡើងនូវផលិតកម្មប្រើពលកម្មច្រើន មកដំណើរការនៅក្នុង GMS វិញ ដើម្បីអាចប្រើប្រាស់កំរិតបៀវត្សរ៍មានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង នឹងកំលាំងពលកម្មដែលនៅសល់ច្រើន និងកាន់តែមានជំនាញខ្ពស់ ។

ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិនៃ GMS ទាំងមូល មានឱនភាពបន្តិច ប៉ុន្តែសំរាប់ប្រទេសមិនមែនឥណ្ឌូចិនទាំងបី គឺមានអតិរេក ។ បណ្តាប្រទេស GMS នាំចេញផលិតផលជាច្រើនមុខ ប៉ុន្តែភាគច្រើនស្ថិតក្នុង ២-៣ ប្រភេទប៉ុណ្ណោះ ។ វាយនភ័ណ្ឌគឺជាទំនិញនាំចេញឃើញមានជាទូទៅនៅឥណ្ឌូចិន ហើយចំណែកភាគរយនៅក្នុងការនាំចេញសរុបមានតាំងពី ១៣,៣% នៅវៀតណាម រហូតដល់ ៧៦,៩% នៅកម្ពុជា ។ ដើម្បីបង្កើនពាណិជ្ជកម្ម បណ្តាប្រទេស GMS បានប្តេជ្ញាបើកចំហសេដ្ឋកិច្ច និងធ្វើកំណែទំរង់រចនាសម្ព័ន្ធស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន (AFTA) និង កម្មវិធីប្រមូលផលដើមដៃ ។ លើកលែងតែមីយ៉ាន់ម៉ា និង ឡាវ ចេញ ប្រទេស GMS ទាំងអស់សុទ្ធតែជាសមាជិក អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) ។

អត្ថបទនេះ ពិភាក្សារំរែកញែកពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃពាណិជ្ជកម្មក្នុងតំបន់លើទំនិញកសិកម្ម និងចំណងទាក់ទងជាមួយការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មនៅកម្ពុជា ។ អត្ថបទ ក៏ពិនិត្យពីការវិវត្តន៍ទៅអនាគតនៃពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មក្នុងតំបន់ និងផ្តល់អនុសាសន៍ខាងគោលនយោបាយ សំដៅជំរុញពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មនៅតំបន់ GMS ។ ការសិក្សានេះផ្តោតលើប្រទេសកម្ពុជាតែមួយ រីឯព័ត៌មានស្តីពីប្រទេស GMS ឯទៀត គឺសំរាប់ប្រៀបធៀបគ្នាតែប៉ុណ្ណោះ ។

ពាណិជ្ជកម្ម និងការអភិវឌ្ឍន៍

ប្រវត្តិសង្ខេប

តួនាទីពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច បានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ពីសេដ្ឋវិទូ អ្នកកសាងគោលនយោបាយ អ្នកនយោបាយ និងក្រុមហ៊ុនអន្តរជាតិធំៗ ជាច្រើនសតវត្សរ៍មកហើយ ។ ថ្វីបើពាណិជ្ជកម្មនេះ បានកើតមានជាច្រើនរយឆ្នាំ ប៉ុន្តែហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់វានៅតែអន់ខ្សោយ ក្នុងមួយភាគធំនៃរយៈពេលនោះ ។ ទីផ្សាររូបិយវត្ថុ ទីផ្សារទំនិញ និងទីផ្សារឥណទាន បានរីកលូតលាស់ដើម្បីជួយសំរួលពាណិជ្ជកម្ម និងការពង្រីកទឹកដីអាណានិគម ក្នុងសតវត្សរ៍ទី១៦ និង ១៧ ។ នៅពេលនោះ ទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ចដែលគេហៅថា ពាណិជ្ជកម្មនិយម បានជំរុញការនាំចេញ ប៉ុន្តែបន្ទបង្អាក់ការនាំចូល ។ ដូច្នេះហើយក៏មានគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មរឹតត្បិតច្រើនបែបច្រើនយ៉ាង ដូចជា ពន្ធនាំចូល អាជ្ញាប័ណ្ណ និង ឧបត្ថម្ភធនសំរាប់ការនាំចេញ ជាដើម ។

ក្នុងសម័យបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មនៅចុងសតវត្សរ៍ទី១៨ គោលគំនិតបែបពាណិជ្ជកម្មនិយម កាន់តែមានគេជំទាស់ច្រើន ពីព្រោះវត្ថុធាតុដើមសំរាប់បង្កើនទំនិញនាំចេញ មិនអាចផ្គត់ផ្គង់គ្រប់គ្រាន់ ដោយផលិតកម្មក្នុងស្រុកបានទេ ដូច្នេះសាមីប្រទេសត្រូវតែបន្ធូរបន្ថយគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មលើការនាំចូលវត្ថុធាតុដើម ។ នៅដើមសតវត្សរ៍ទី១៩ ចលនាធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ចដ៏ខ្លាំងក្លាមួយបានកកើតឡើង តាមរយៈការលុបបំបាត់ជាឯកតោភាគីនូវកំហិតផ្សេងៗលើពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុង ចក្រភពអង់គ្លេស (មហាអំណាចសេដ្ឋកិច្ចនាពេលនោះ) ដោយចាប់ផ្តើមតាមការលុបច្បាប់ដំណាំពោត (Corn Law) នៅឆ្នាំ១៨៤៦ ដែលបានបញ្ចប់កម្មវិធីទ្រទ្រង់ថ្លៃផលិតផលកសិកម្មដ៏ធំលើកទី១ ក្នុងពិភពលោក ។ បន្ទាប់មកអង់គ្លេសក៏ព្យាយាមធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក ដោយទទួលបានជោគជ័យមួយចំនួន ។ ពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក មានលក្ខណៈសេរីគួរសមរហូតដល់សង្គ្រាមលោកលើកទី១ ដោយមានគោលនយោបាយការពារផលិតផលក្នុងស្រុក តែលើមុខសញ្ញាខ្លះៗប៉ុណ្ណោះ (Norton and Alwang 1993) ។ ការរីកលូតលាស់ក្នុងការដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍ ក៏បានជួយជំរុញដល់ពាណិជ្ជកម្មមួយកំរិតទៀត ។

សកម្មភាពអាជីវកម្មនានារួមទាំងកសិកម្មផង ដែលរីកដុះដាលក្នុងពេលសង្គ្រាម បានជួបឧបសគ្គនៃការធ្លាក់ចុះតំរូវការ និងថ្លៃទំនិញ ក្រោយចប់

---

* បណ្ឌិត ធន់ វឌ្ឍនា ជាប្រធានស្រាវជ្រាវផ្នែកកសិកម្ម អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងភាពក្រីក្រ បណ្ឌិត សុខ ស៊ីណា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ និងលោកស្រី ឆាយ ពិដោរ ជាជំនួយការស្រាវជ្រាវនៃវិទ្យាស្ថាន CDRI ។

តារាង១ : ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចនៃបណ្តាប្រទេស GMS

	កម្ពុជា	ឡាវ	មីយ៉ាន់ម៉ា	ថៃ	វៀតណាម	យូណាន់	GMS
	2006	2006	2006	2006	2006	2005	2005/6
ផ្ទៃ (000 គម ^{2})	181.04	236.80	678.50	514.00	329.56	394.10	2334.00
ប្រជាជន (លាននាក់)	14.10	6.52	47.37	65.23	84.16	44.50	261.89
ផសស/ម្នាក់ (ដុល្លារ)	419.00	425.18	202.64	3161.85	723.45	982.00	1251.85
ផសស (លានដុល្លារ)	5931.00	2773.00	9600.00	206,259.24	60,883.56	42,395.20	327,842.00
កសិកម្ម (%)	28.10	43.40	50.00	10.70	20.40	18.90	15.30
ឧស្សាហកម្ម (%)	28.70	30.60	15.00	44.60	41.50	41.76	42.38
សេវាកម្ម (%)	43.20	26.00	35.00	44.70	38.10	39.34	42.31
នាំចេញ (លានដុល្លារ)	3693.00	982.20	3560.00	130,583.42	39,826.00	2641.58	181,286.20
នាំចូល (លានដុល្លារ)	4749.00	1376.00	1980.00	128,606.12	44,891.00	2096.64	183,698.77

ប្រភព: ចងក្រង និងគណនាដោយអ្នកនិពន្ធ ដោយផ្អែកលើប្រភពជាច្រើន ២០០៧

សង្គ្រាម ។ ក្នុងទសវត្សរ៍១៩២០ និង ១៩៣០ រដ្ឋាភិបាលនានា បានព្យាយាមការពារអាជីវកម្មទាំងនេះ ដោយដាក់អនុវត្តគោលនយោបាយការពារផលិតផលក្នុងស្រុក ដែលពិភពលោកបានតស៊ូរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ដើម្បីលុបបំបាត់វាចេញវិញ ។ កិច្ចការពារផលិតផលក្នុងស្រុក អាចបង្កើតបន្ទុកចំណាយយ៉ាងច្រើន ធ្វើឱ្យប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មានការព្រួយបារម្ភ ពីព្រោះគេត្រូវបង្កើនការនាំចេញ ដើម្បីទទួលបានរូបិយប័ណ្ណសំរាប់សងបំណុល (Riddel et al. 2002) ។ គោលនយោបាយការពារផលិតផលក្នុងស្រុកមិនចេះចប់ អាចមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការបរាជ័យនៃកិច្ចចរចានៅអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) ។ ប្រទេសនីមួយៗអះអាងថា ផលិតផលបរទេសបានប្រកួតប្រជែងដោយអយុត្តិធម៌ ហើយថាផលិតផលរបស់គេផ្ទាល់វាសំខាន់បំផុតសំរាប់សេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក និងសុខមាលភាពកសិករ ។ ដូច្នេះរដ្ឋាភិបាលក្នុងឋានៈជាអ្នកការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ត្រូវតែផ្តល់កិច្ចគាំពារទល់នឹងទំនិញនាំចូល ទោះបីជាខ្លួនអះអាងថា គាំទ្រពាណិជ្ជកម្មសេរីក៏ដោយ ។

ផលប៉ះពាល់នៃពាណិជ្ជកម្ម

ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងមជ្ឈដ្ឋានអ្នកស្រាវជ្រាវ ពុំមានមតិឯកភាពគ្នាទេពីផលប៉ះពាល់នៃពាណិជ្ជកម្មសេរី ។ ជារឿយៗ ការពិភាក្សាពីពាណិជ្ជកម្មនាំឱ្យមានជំហរពីរផ្ទុយគ្នាគឺ ទី១-ទំនិញនាំចេញនានាជាពិសេសមកពីប្រទេសមានកំរិតអភិវឌ្ឍន៍ខ្ពស់ជាង វាបង្កបញ្ហាដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និង ទី២-ពាណិជ្ជកម្មបើកចំហវាចាំបាច់ណាស់សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ។ អ្នកគាំទ្រមតិអវិជ្ជមានលើពាណិជ្ជកម្មវែកញែកថា នៅពេលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍បានធ្វើសមាហរណកម្មកាន់តែច្រើនទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក ពួកគេបើកចំហឱ្យមានការធ្វើអាជីវកម្ម កាន់តែច្រើននៅក្នុងប្រទេសខ្លួនពីសំណាក់ប្រទេសមានកំរិតអភិវឌ្ឍន៍ខ្ពស់ជាង និងពីអ្នកឋានៈខ្ពស់សំបូរធនធាន ។ អ្នកគាំទ្រមតិវិជ្ជមានលើពាណិជ្ជកម្មវែកញែកថា វាជួយសំរួលដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ ពីព្រោះវានាំឱ្យមានការប្រើប្រាស់ធនធាននានាកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ។ ប្រទេសជាតិអាចបានផលចំណេញ បើសិនគេនាំចេញទំនិញដែលគេអាចផលិតបានថោកជាងប្រទេសឯទៀត និងនាំចូលទំនិញណាដែលប្រទេសឯទៀតផលិតបានថោកជាង ។ អ្នកស្រាវជ្រាវមួយចំនួនវែកញែកថា ពាណិជ្ជកម្មសេរីនឹងផ្តល់ការរីកចំរើនដល់ទាំងប្រទេសនាំចូល និងប្រទេសនាំចេញ បើសិនប្រទេសទាំងពីរមានកំរិតអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចស្មើគ្នា បើពុំនោះទេនឹងមានអ្នកឈ្នះ និងអ្នកចាញ់ ។ អ្នកចាញ់ភាគច្រើនជាប្រទេសនាំចូលដែលមានប្រសិទ្ធភាពទាបជាង និងសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងខ្សោយជាង ។ អ្នកឈ្នះ គឺជាប្រទេសនាំចេញដែលមានវិធីផលិតមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ។

គំរូបែបបុរាណនៃពាណិជ្ជកម្មសេរីដែលផ្អែកលើការសន្មតថា មានប្រាក់ចំណូលទៀងទាត់ និងមានការប្រកួតប្រជែងល្អឥតខ្ចោះ វាលែងសូវសំខាន់ដូចកាលពីមុនទៀតហើយ ពីព្រោះមានករណីជាក់ស្តែងជាច្រើនបង្ហាញថាសព្វថ្ងៃ គឺប្រាក់ចំណូលកើនឡើងជាលំដាប់ (សេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋាន) និងការប្រកួតប្រជែងមិនល្អឥតខ្ចោះ ដែលជាកត្តានាំឱ្យមានចរាចរទំនិញយ៉ាងច្រើននាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ Paul Krugman (2003) អ្នកបង្កើតទ្រឹស្តីពាណិជ្ជកម្មថ្មី និងអ្នកស្រាវជ្រាវជាច្រើនទៀតបានអះអាងថា ពាណិជ្ជកម្មមិនមែនសុទ្ធតែជាលទ្ធផលនៃឧត្តមភាពប្រៀបធៀបនោះទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញ វាអាចជាលទ្ធផលនៃប្រាក់ចំណូលកើនឡើងជាលំដាប់ រឺសេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋាន ពោលគឺនិន្នាការថយចុះតំលៃឯកតា នៅពេលគេផលិតកាន់តែច្រើនឡើង ។

សេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋាន បានជំរុញឱ្យប្រទេសនានាធ្វើឯកទេសនីយកម្មលើផលិតកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម ទោះបីធនធាន រឺបច្ចេកវិទ្យារបស់ខ្លួន គ្មានអ្វីខុសប្លែកពីគេក្តី ។ ក្នុងការពិតជាក់ស្តែង សេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋានច្រើនជាលទ្ធផលនៃការប្រកួតប្រជែងមិនល្អឥតខ្ចោះ ជាជាងការប្រកួតប្រជែងល្អឥតខ្ចោះ ។ រដ្ឋាភិបាល មានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបង្កើតសេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋានតាមរយៈការគាំទ្រដល់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍របស់ក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុក ។ យោងតាមទ្រឹស្តីពាណិជ្ជកម្មថ្មី និងទ្រឹស្តីកំណើនថ្មី ចំណាយច្រើនៗសំរាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាប្រភពដ៏រឹងមាំនៃលទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ចជាដុំកំភួន (ឥទ្ធិពលខាងក្រៅ)[១] ។ នៅក្នុងស្ថានភាពខ្លះ សេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋាន គឺជាលទ្ធផលនៃគោលនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រពាណិជ្ជកម្ម ដែលរដ្ឋាភិបាលដាក់អនុវត្តដើម្បីគាំទ្រដល់ក្រុមហ៊ុនក្នុងការប្រកួតប្រជែងជាអន្តរជាតិ ។ ឧបត្ថម្ភធនសំរាប់ការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍ ការលក់បង្ខូចថ្លៃ និងពន្ធគយ គឺជាវិធានការ ដែលមានប្រើយ៉ាងច្រើននៅក្នុងគោលនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រពាណិជ្ជកម្មសព្វថ្ងៃ ។

ពាណិជ្ជកម្មនឹងមិនកើតមានឡើងទេ បើសិនថ្លៃដឹកជញ្ជូនវាខ្ពស់ជាងគំលាតរវាងតំលៃឯកតារបស់ប្រទេសនីមួយៗ ។ តំលៃដឹកជញ្ជូនបង្កឧបសគ្គចំពោះពាណិជ្ជកម្ម និងច្រើនជះឥទ្ធិពលទៅលើទំហំ និងទីតាំងនៃក្រុមហ៊ុន ។ នៅក្នុងគំរូតំបន់កណ្តាល-ជាយ (centre-periphery model) លោក Krugman (1991) បានសន្និដ្ឋានថា តំលៃដឹកជញ្ជូនខ្ពស់នឹងបង្ខំឱ្យផលិតករជ្រើសរើសទីតាំងផលិតកម្មនៅជិតទីផ្សារ ដែលនាំឱ្យកើតមានមជ្ឈមណ្ឌលផលិតកម្មប្រមូលផ្តុំធំៗ ហើយរឿងនេះនឹងនាំឱ្យមានកំណើនប្រាក់ចំណូលកើនឡើងជាលំដាប់ ។ តំលៃដឹកជញ្ជូនខ្ពស់ នឹងធ្វើឱ្យពាណិជ្ជកម្មឈប់ដំណើរការ និងកាត់ផ្តាច់ទំនាក់ទំនងរវាងតំបន់កណ្តាល និងតំបន់ជាយ ។ តំលៃដឹកជញ្ជូនទាប វាជួយសំរួលពាណិជ្ជកម្ម និងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសអ្នកធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ។ ដូច្នេះ វិបុលភាពនឹងកើនឡើងតាមការកាត់បន្ថយតំលៃដឹកជញ្ជូន ។

ពាណិជ្ជកម្មដែលមានការប្រកួតប្រជែងមិនល្អឥតខ្ចោះ គឺជាមូលហេតុនៃទំនាស់ភាគច្រើនខាងពាណិជ្ជកម្ម ។ ក្នុងនេះ ពាណិជ្ជកម្មផលិតផលកសិកម្មនៅតែជាឧបសគ្គធំបំផុតសំរាប់ការធ្វើសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុង WTO និង AFTA ទោះបីការរួមចំណែកខាងសេដ្ឋកិច្ចនៃកសិកម្មនៅក្នុងផសស នៅជុំវិញពិភពលោក បានថយចុះយ៉ាងខ្លាំងក្នុងពីរ-បីទសវត្សរ៍ចុងក្រោយក្តី ។ ក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ កសិកម្មមានចំណែកតែ ១.៨% ក្នុងផសស ប៉ុន្តែវិស័យនេះនៅតែមានច្បាប់ការពារផលិតផលក្នុងស្រុកច្រើនជាងគេ (Martin and Anderson 2006:3) ។ ផ្នែកនេះពិភាក្សាពីផលប៉ះពាល់នៃពាណិជ្ជកម្មទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាប់ទាក់ទិន ។ ផ្នែកជាបន្ទាប់ផ្តោតលើឥទ្ធិពលគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុង GMS និងពិភាក្សាពីមូលហេតុដែល GMS ត្រូវខិតខំជំរុញពាណិជ្ជកម្មក្នុងតំបន់ ។

ជួញជិត រឺ ជួញឆ្ងាយ?

គោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មនៅ GMS

ដូចបានលើកឡើងនៅខាងលើ កសិកម្មមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់សំរាប់សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមនៃបណ្តាប្រទេស GMS ដែលមានតំរូវការបង្កើនកសិកម្មដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅជនបទ ដូចបានព្រមព្រៀងនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីកសិកម្មនៅ GMS នាថ្ងៃទី១០ សីហា ២០០៧ ក្នុងទីក្រុងប៉េកាំង ។ ពាណិជ្ជកម្មផលិតផលកសិកម្ម ជាពិសេសទាក់ទិននឹងការនាំចេញ បានជួយពង្រឹងតួនាទីកសិកម្មក្នុងការងារអភិវឌ្ឍន៍ ។ រឿងនេះ ពិតជាក់ស្តែងខ្លាំងណាស់សំរាប់ ប្រទេសដែលគ្រប់គ្រងពាណិជ្ជកម្មដោយផ្តោតលើកំណើនផ្អែកលើចំនួនការងារ ។

ពាណិជ្ជកម្មចាំបាច់បំផុតសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ហើយយុទ្ធសាស្ត្រពាណិជ្ជកម្មកសិកម្ម ក៏មានច្រើនយ៉ាងដែរ អាស្រ័យលើភាពសំបូរធនធាន ប្រវត្តិសាស្ត្រ សន្តិសុខស្បៀង ប្រភពចំណូលរដ្ឋាភិបាល ជញ្ជីងទូទាត់ និងសមត្ថភាពទំនិញជ្រៀតចូលទៅទីផ្សារផ្សេងៗ ។ល។ នាពេលសព្វថ្ងៃ ពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ភាគច្រើនបានជួបឧបសគ្គ ។ បញ្ហារារាំងចំបងបំផុតដល់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មជាមួយប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ដូចជា ជប៉ុន អឺរ៉ុប និងអាមេរិក អាចបែងចែកបានជាបីប្រភេទ: (១) នៅឆ្ងាយពីទីផ្សារនិងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធពាណិជ្ជកម្មទន់ខ្សោយ (២) ពន្ធគយនិងរបាំងមិនមែនពន្ធគយ និងវិធានការការពារផ្សេងៗ (៣) តំរូវការពីក្រៅប្រទេសមានកំរិត និងអស្ថិរភាពទីផ្សារ ។

នៅឆ្ងាយពីទីផ្សារ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធពាណិជ្ជកម្មទន់ខ្សោយ: ប្រទេស GMS នៅឆ្ងាយពីទីផ្សារសក្តានុពល ដែលស្ថិតក្នុងបណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ។ ការដឹកជញ្ជូនផ្លូវឆ្ងាយត្រូវចំណាយច្រើន ដែលកាត់បន្ថយសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ទំនិញ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុនិងបច្ចេកទេសតិចតួចក្នុងការកែលំអហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធពាណិជ្ជកម្ម គួបផ្សំនឹងបរិមាណនាំចេញតិចពីប្រទេស GMS នីមួយៗ ធ្វើឱ្យចំណាយលក់ដូរទំនិញមួយមុខៗបែបនេះ ឡើងខ្ពស់ជាងចំណាយក្នុងការនាំចេញទំនិញដុំ ។ ម្យ៉ាងទៀត ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអន់ខ្សោយ និងបទប្បញ្ញត្តិគ្មានប្រសិទ្ធភាព ក៏អាចបង្កើនចំណាយដឹកជញ្ជូនដែរ ។ ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ ការជួញជិតៗ មានទាំងជំនួញជាមួយបណ្តាប្រទេស GMS ផង វាផ្តល់ផលប្រយោជន៍ច្រើនជាងការជួញទៅឆ្ងាយៗ ។

ពន្ធគយ របាំងមិនមែនពន្ធគយ និងវិធានការការពារផ្សេងៗ: គោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មដ៏សាមញ្ញបំផុតគឺ ការយកពន្ធលើទំនិញនាំចូល (ពន្ធគយ) ។ ពន្ធគយ ជាគោលនយោបាយដ៏យូរលង់បំផុតមួយ ដែលបានប្រើប្រាស់តាំងពីដើមរៀងមកសំរាប់ធ្វើជាប្រភពចំណូលរដ្ឋ និងជាមធ្យោបាយបង្កើនតំលៃទំនិញនាំចូល ដើម្បីការពារថ្លៃផលិតផលនៅក្នុងស្រុក ។ បណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ដូចជា ជប៉ុន អឺរ៉ុប និងសហរដ្ឋអាមេរិក នៅតែយកពន្ធគយខ្ពស់លើផលិតផលកសិកម្ម ។ ជាបន្ថែមលើឧបត្ថម្ភធនដែលរដ្ឋាភិបាលប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ផ្តល់ឱ្យកសិកររបស់ខ្លួន រដ្ឋក៏បានប្រើប្រាស់របាំងមិនមែនពន្ធគយ និងវិធានការការពារផ្សេងៗ ដើម្បីកាត់បន្ថយការនាំចូលកសិផលមានតំលៃថោកពីប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ដែរ ។ ដូច្នេះការប្រឹងប្រែងជំរុញទីផ្សារកសិកម្មក្នុងតំបន់ (បណ្តាប្រទេស GMS) គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ល្អមួយដើម្បីអភិវឌ្ឍកសិកម្មក្នុងប្រទេសទាំងនេះ ។

តំរូវការពីក្រៅប្រទេសមានកំរិត និងអស្ថិរភាពទីផ្សារ: ជាទូទៅ ថ្លៃទំនិញមូលដ្ឋាន មិនកើនថែមទេ នៅពេលចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់កើនឡើង ។ ការនាំចេញបន្ថែម អាចធ្វើអោយថ្លៃនៅទីផ្សារពិភពលោកធ្លាក់ចុះ សំរាប់ផលិតផលដែលមានតំរូវការស្ទើក មិនសូវកើនឡើង ។ ដូច្នេះប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ក៏ព្រួយបារម្ភថា ផលិតផលមូលដ្ឋានដែលខ្លួនខំផលិត វាមានតំរូវការស្ទើកនៅប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ។ ម្យ៉ាងទៀត តាមការពិនិត្យឃើញជាក់ស្តែង ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តែងខំការពារផលិតផលមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ជាងផលិតផលឧស្សាហកម្មទៅទៀត ។ ពួកគេតែងជួយទ្រទ្រង់ថ្លៃនៅកសិដ្ឋានឱ្យវានៅខ្ពស់ជាងកំរិតថ្លៃលំនឹងនៅទីផ្សារ ដើម្បីជួយទ្រទ្រង់ដល់ ចំណូលកសិដ្ឋាន ហើយជាទូទៅវានាំឱ្យមានការដាក់កំហិតតឹងរឹងលើទំនិញនាំចូល ។ រីឯប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍វិញ ពួកគេច្រើនតែរើសអើងចំពោះកសិកម្ម ដែលធ្វើឱ្យថ្លៃនៅកសិដ្ឋានឡើងចុះជាខ្លាំង និងនាំឱ្យការផ្គត់ផ្គង់ផលិតផលគ្មានស្ថិរភាព ។

ដោយសារកំហិតនានាខាងលើ ហើយការចរចានៅអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) ស្តីពីសាកលភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មកសិកម្ម ក៏មិនទាន់បានទទួលជោគជ័យ បណ្តាប្រទេសមហាអនុតំបន់មេគង្គ (GMS) គួរពិចារណាជំរុញពាណិជ្ជកម្មក្នុងតំបន់ ជាជាងផ្តោតលើទីផ្សារក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ។ នៅពេលហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តនៅ GMS កំពុងត្រូវបានកែលំអ ប្រទេសនីមួយៗគួរយកចិត្តទុកដាក់ និងស្វែងរកជំនាញឯកទេសក្នុងការផលិតដំណាំណាដែលពួកគេ មានឧត្តមភាពខ្ពស់បំផុតខាងថ្លៃដើម ហើយធ្វើការនាំចូលផលិតផលឯទៀតដែលពួកគេមិនអាចផលិតវាក្នុងតំលៃថោកបាន ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា ប្រទេសនៅ GMS ទាំងអស់គួរធ្វើការរួមគ្នាក្នុងលក្ខណៈជាអង្គភាពតំបន់មួយ ដើម្បីធ្វើឱ្យកសិកម្មកាន់តែមានសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង និងអាចនាំចេញទៅតំបន់ផ្សេងៗទៀត ។

ទស្សនវិស័យអភិវឌ្ឍន៍លើផលិតផលកសិកម្មមួយចំនួននៅកម្ពុជា

ច្រកផ្លូវឆ្លងពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ កំពុងត្រូវបានអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុង GMS ។ ក្នុងបញ្ហាបើកចំហច្រកព្រំដែន ប្រទេសនៅ GMS បានបោះជំហានធំៗទៅមុខ ដោយបានព្រមព្រៀងគ្នាលើវិធានការសំរបសំរួលពាណិជ្ជកម្មជាច្រើន ដូចជាការត្រួតពិនិត្យធ្វើតែមួយលើកនៅច្រកព្រំដែនសំខាន់ៗជាដើម ។ កម្ពុជាបានចុះហត្ថលេខាលើអនុស្សារណៈព្រមព្រៀងមួយជាមួយថៃ ដើម្បីសំរបសំរួលការឆ្លងកាត់ព្រំដែន ដោយចាប់ផ្តើមអនុវត្តនៅឆ្នាំ២០០៦ នៅច្រកប៉ោយប៉ែត-អរញ្ញ ។ កម្ពុជា និងវៀតណាម ក៏បានចុះហត្ថលេខាលើអនុស្សារណៈព្រមព្រៀងមួយស្រដៀងគ្នា សំរាប់ច្រកបាវិត-ម៉ុកបៃ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៦ ។

កិច្ចព្រមព្រៀងការដឹកជញ្ជូនឆ្លងកាត់ព្រំដែន GMS ដែលចាប់អនុវត្តនៅខែវិច្ឆិកា ១៩៩៩ ពីដំបូងជាកិច្ចព្រមព្រៀងត្រីភាគីរវាងឡាវ ថៃ និងវៀតណាម ហើយក្រោយមកចូលរួមដោយកម្ពុជានៅឆ្នាំ២០០១ ចិននៅឆ្នាំ២០០២ និងភូមា នៅឆ្នាំ២០០៣ ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ មានគោលដៅសំរបសំរួលចលនាទំនិញ និងប្រជាជនឆ្លងកាត់ព្រំដែន ដោយផ្តោតលើការត្រួតពិនិត្យតែមួយលើក និងបែបបទទិដ្ឋាការយ៉ាងសាមញ្ញ ។ ការឆ្លងកាត់ព្រំដែនងាយស្រួលជាងមុន ជាគន្លឹះមួយសំរាប់ទាក់ទាញកសិ-ឧស្សាហកម្មថៃ និងវៀតណាម ឱ្យមកធ្វើវិនិយោគកសិកម្មនៅកម្ពុជា ។ វិនិយោគិនមានការចាប់អារម្មណ៍លើផលិតផលពីរមុខគឺ កៅស៊ូ និងដំឡូងមី ដែលត្រូវបានដាំដុះនៅកម្ពុជា ហើយនាំចេញទៅថៃ និងវៀតណាម បន្ទាប់មកនាំចេញបន្តទៅចិនក្រោយពេលបានកែច្នៃ និងវេចខ្ចប់ ។ ការនាំចូលគោក្របីក្រៅផ្លូវការពីថៃមកកម្ពុជាសំរាប់ការប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុក រួចហើយនាំចេញបន្តទៅវៀតណាម គេបានពិនិត្យឃើញតាំងពីមុនពេលកម្ពុជា បានចុះអនុស្សារណៈព្រមព្រៀងជាមួយប្រទេសទាំងពីរទៅទៀត ។ McNaughton (2004) បានប៉ាន់ស្មានថាការនាំចេញគោក្របីរស់ពីកម្ពុជាទៅវៀតណាម ថៃ និងម៉ាឡេស៊ី នៅឆ្នាំ១៩៩២ មានចំនួនជាក់ស្តែងច្រើនជាងតួលេខរាយការណ៍ដប់ដង ។ ក្រោយឆ្នាំ២០០៥ ចលនាឆ្លងកាត់ព្រំដែនក្រៅផ្លូវការបានថយចុះ ដែលប្រហែលមកពីមានការសំរបសំរួលខាងពាណិជ្ជកម្ម ។

ក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីកសិកម្មនៅ GMS នាថ្ងៃទី១០ សីហា ២០០៧ នៅក្រុងប៉េកាំង រដ្ឋមន្ត្រីទាំងអស់បានបញ្ជាក់អះអាងសាជាថ្មីពីសារៈសំខាន់នៃកសិកម្មក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ពីព្រោះប្រជាជនរាប់លាននាក់ដែលរស់នៅតាមជនបទ មានជីវភាពពឹងផ្អែកលើកសិកម្ម ។ រដ្ឋមន្ត្រីបានប្តេជ្ញាបន្តការគាំទ្រដល់ការងាររបស់ក្រុមការងារកសិកម្ម (WGA) នៅ GMS ។ ការងារកសិកម្មដែលអនុវត្តក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ GMS ហាក់ដូចមានប្រសិទ្ធភាពល្អ ក្នុងការជំរុញកំណើនពាណិជ្ជកម្ម និងការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកទេសកសិកម្ម ។ ឧ. អ្នកបច្ចេកទេសកសិកម្មកម្ពុជាជាច្រើននាក់ បានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលនៅ ចិន ថៃ និងវៀតណាមស្តីពីវារីវប្បកម្ម ការចិញ្ចឹមសត្វ ការត្រួតពិនិត្យ និងទប់ស្កាត់ជំងឺសត្វឆ្លងកាត់ព្រំដែន និងការប្រើប្រាស់ដី ។ ចិនដែលមានបច្ចេកទេសកសិកម្មជឿនលឿនជាងគេ បានយល់ព្រមផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលលើការងារអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែងខាងកសិកម្ម ដល់បណ្តាប្រទេសនៅ GMS ។ ទោះបីកម្ពុជា ត្រូវប្រឈមមុខនឹងកំហិតមួយចំនួននៅក្នុងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មនៅ GMS ដោយសារមានការប្រកួតប្រជែងខ្លាំងក្នុងផលិតផលប្រភេទខ្លះពីសំណាក់ប្រទេសមានកំរិតអភិវឌ្ឍន៍ខ្ពស់ជាង ជាពិសេស ថៃ និងវៀតណាម ប៉ុន្តែគេនៅតែអាចជំរុញការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មបានតាមរយៈការកសាងសមត្ថភាព និងការផ្តល់ឱកាសសំរាប់នាំចេញ ។ ផលិតផលកសិកម្មចំបងៗមួយចំនួននៅកម្ពុជា (ឧ. ដំឡូងមី និងកៅស៊ូ) នៅតែមានអនាគតភ្លឺស្វាង ប៉ុន្តែផលិតផលមួយចំនួនទៀតត្រូវពឹងផ្អែកលើការកែលំអសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់វា ។

សន្និដ្ឋាន

ពាណិជ្ជកម្មមិនមែនជាឱសថទិព្វសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ទេ ប៉ុន្តែបើគ្មានវាការអភិវឌ្ឍន៍មិនអាចដំណើរការបានប្រសើរឡើយ ។ យើងយល់ស្របថា "គ្មានការជួញដូរ គឺគ្មានការអភិវឌ្ឍន៍" ប៉ុន្តែកម្ពុជាត្រូវតែកែលំអសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ខ្លួនតាមរយៈការពង្រីក និងឯកទេសនីយកម្មផលិតកម្ម ។

លក្ខខណ្ឌចាំបាច់សំរាប់ពាណិជ្ជកម្ម គឺផលិតផលមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង ។ ប៉ុន្តែលក្ខខណ្ឌនេះគ្មានប្រយោជន៍អ្វីទេ បើសិនចំណាយដឹកជញ្ជូនវាខ្ពស់ជាងគំលាតរវាងថ្លៃទំនិញនៅប្រទេសនាំចូល និងថ្លៃទំនិញនោះនៅប្រទេសនាំចេញ ។ ចំណាយខ្ពស់លើការដឹកជញ្ជូន វាប៉ះពាល់ពាណិជ្ជកម្មគ្រប់ប្រភេទ ។ នៅពេលប្រទេសមួយមានសមត្ថភាពផលិតប្រកួតប្រជែង និងមានចំណាយដឹកជញ្ជូនទាបហើយ គេត្រូវតែជ្រៀតចូលទីផ្សារអន្តរជាតិឱ្យបាន ។

សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា គឺមានផលិតផលមួយចំនួនដែលមានសក្តានុពលសំរាប់ការនាំចេញ ដូចជា ដំឡូងមី កៅស៊ូ អង្ករ ជាដើម ។ គេអាចឃើញនូវឱកាសច្រើនទៀតសំរាប់នាំចេញផលិតផលទាំងនោះ បើសិនមានការកែលំអផលិតភាព និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទីផ្សារ ។ កំណើនទីផ្សារនៅ GMS ជាកត្តាជំរុញដល់ការជួញដូរផលិតផលបែបនេះ ។ នៅពេលមានទីផ្សារក្នុងតំបន់ហើយ កម្ពុជាគួរពិចារណាកាត់បន្ថយចំណាយប្រតិបត្តិការ និងចំណាយដឹកជញ្ជូន ហើយគួបផ្សំនឹងការកែលំអផលិតភាព វានឹងជួយបង្កើនពាណិជ្ជកម្មកសិកម្ម និងប្រាក់ចំណូលរបស់ប្រជាជនដែលរស់នៅអាស្រ័យដោយកសិកម្ម ។

កំណត់សំគាល់

១. ទ្រឹស្តីបែបក្លាសិកនៃការរីកលូតលាស់ បានមើលរំលងយ៉ាងយូរនូវឥទ្ធិពលទាំងនេះ ។

២. ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (ADB) បានជួយដល់ GMS តាំងពីពេលគិតគូរបង្កើតតំបន់នេះឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩២ ។

ឯកសារយោង

Krugman, Paul R. & Maurice Obstfeld (2003), International Economics: Theory and Policy, Sixth Edition (New York: Harper Collins Publishers)

Martin, Will & Kym Anderson (2006), Agricultural trade reform and the Doha development agenda (Washington, DC: World Bank).

McNaughton, Andrew (2004), Animal Production System (in Cambodia) in the Political Economy of Pro-Poor Livestock Policy in Cambodia, Sophal Ear and David K. Leonard, eds., University of California, Berkeley

Norton, George W. & Jeffrey Alwang (1993), Introduction to Economics of Agricultural Development (McGraw-Hill)

Riddell, Tom, Jean Shackelford, Steve Stamos & Geoffrey Schneider (2002), Economics: a tool for critically undertanding society, 6th ed. (Addison Wesley)

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក

ផសស ពិតនៅ US កើន ១,៩% ក្នុងរយៈមួយឆ្នាំដល់ត្រីមាសទី១ ២០០៧ ធៀបនឹងកំណើន ៣,១% ក្នុងរយៈមួយឆ្នាំដល់ត្រីមាសទី៤ ២០០៦ ។ នេះបណ្ដាលមកពីកំណើនការនាំចូល ការធ្លាក់ចុះការនាំចេញ ការថយចុះចំណាយរដ្ឋាភិបាលសហព័ន្ធ និងការធ្លាក់ល្បឿនកំណើនចំណាយប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ។ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ផសស ពិតនៅតំបន់អឺរ៉ូ មានកំណើន ៣,០% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន និង ០,៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ផសស ពិតនៅជប៉ុនកើន ២,២% ធៀបនឹងឆ្នាំមុន និងកើន ០,៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ចិន មានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ១១,១% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ។ កំណើននេះ នាំមុខដោយឧស្សាហកម្មដែលមានកំណើន ១៣,២% ធៀបនឹង ៩,៩% ក្នុងវិស័យសេវាកម្ម និង ៤,៤% ក្នុងវិស័យកសិកម្ម ។ វិនិយោគ និងពាណិជ្ជកម្ម នៅតែជាកំលាំងជំរុញចំបងដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនេះ ។ នៅត្រីមាសទី១ ផសស ពិតនៅកូរ៉េខាងត្បូង កើន ៤,០% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន និងកើន ០,៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ នៅត្រីមាសដដែល ផសស ពិត នៅតៃវ៉ាន់ និងហុងកុង កើន ៤,១% និង ៥,៦% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ។

សេដ្ឋកិច្ចនៅម៉ាឡេស៊ី កើន ៥,៣% ក្នុងរយៈមួយឆ្នាំដល់ត្រីមាសទី១ ២០០៧ ។ កំនើនក្នុងត្រីមាសនេះ មានមូលដ្ឋានទូលាយដោយស្ទើរគ្រប់វិស័យចំបងៗសុទ្ធតែមានកំនើនលើកលែងតែការជីកយករ៉ែ ។ វិស័យសេវាកម្ម និងការរីកលូតលាស់កាន់តែលឿនក្នុងផ្នែកសំណង់ជាកត្តាគន្លឹះ ជំរុញឱ្យមានកំនើនសេដ្ឋកិច្ច ។ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ផសស ពិតនៅសិង្ហបុរី កើន ៦,០% ធៀបនឹងកាលពីមួយឆ្នាំមុន ។ ឧស្សាហកម្មផលិត និងសំណង់ កើន ៦,១% និង ៧,០% រីឯសេវាកម្ម កើន ៦,១% ។ ផសស ពិត នៅថៃ មានកំនើន ៤,៣% ។ វិស័យកសិកម្ម មានកំណើន ៤,៣% ធៀបនឹងកំណើន ១,៩% នៅត្រីមាសមុន ដោយសារផលដំណាំ និងផលនេសាទបានកើនឡើង ។ វិស័យមិនមែនកសិកម្ម ក៏កើន ៤,៣% ដែរ ធៀបនឹងកំណើន ៤,៦% ក្នុងរយៈមួយឆ្នាំដល់ត្រីមាសទី៤ ២០០៦ ។

អតិផរណាក្នុងពិភពលោក និងអត្រាប្ដូរប្រាក់នៅទីផ្សារអន្តរជាតិ

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅ US កើនតាមអត្រាប្រចាំឆ្នាំ ២,៤% ធៀបនឹងកំណើន ១,៩% នៅត្រីមាសមុន ។ រឿងនេះ បណ្ដាលមកពីកំណើនថ្លៃម្ហូបអាហារ ថ្នាំពេទ្យ ផ្ទះស្នាក់នៅ និងថាមពល ។ នៅតំបន់អឺរ៉ូវិញ មានអតិផរណា ១,៩% ធៀបនឹងអតិផរណា ១,៨% នៅត្រីមាសមុន ។ កំនើននេះ ជំរុញដោយការឡើងថ្លៃធាតុចូល និងថ្លៃថាមពល ព្រមទាំងការតំលើងអាករលើតំលៃបន្ថែមនៅអាឡឺម៉ង់នាពេលថ្មីៗនេះ ។ នៅជប៉ុន ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ ធ្លាក់ចុះ ០,១% ក្នុងរយៈមួយឆ្នាំដល់ត្រីមាសទី១ ដោយសារជាសំខាន់ការចុះថ្លៃទូរគមនាគមន៍ ។ ប៉ុន្តែ អត្រាប្រែប្រួលនេះវាតិចតួចសឹងស្មើ 0% បើគេមិនរាប់បញ្ចូលនូវផលិតផលប្រេងកាត និងកត្តាពិសេសៗផ្សេងទៀត ។

នៅទីផ្សារប្ដូរប្រាក់អន្តរជាតិ ដុល្លារUSប្រែប្រួលចំរុះ ទល់នឹងរូបិយវត្ថុដទៃទៀត ។ ទល់នឹងប្រាក់យ៉េនជប៉ុន វាប្ដូរបាន ១១៩,៤យ៉េន/ដុល្លារUS ធៀបនឹង ១១៧,៨យ៉េន/ដុល្លារUSនៅត្រីមាសមុន ។ ការឡើងថ្លៃដុល្លារUS នេះ វាទាក់ទងនឹងការរំពឹងទុករបស់ទីផ្សារអំពីគោលនយោបាយហិរញ្ញវត្ថុនៅជប៉ុន ។ ទល់នឹងប្រាក់អឺរ៉ូ និងប្រាក់យ៉ុនចិន ដុល្លារUS ប្ដូរបាន ០,៧៦អឺរ៉ូ/ដុល្លារUS និង ៧,៧៦យ៉ុន/ដុល្លារUS គឺធ្លាក់ថ្លៃ បើធៀបនឹងអត្រា ០,៧៨អឺរ៉ូ/ដុល្លារUS និង ៧,៨៦យ៉ុន/ដុល្លារUSនៅត្រីមាសទី៤ ២០០៦ ។ ការធ្លាក់ថ្លៃដុល្លារUS មួយភាគធំបណ្ដាលមកពីប្រតិកម្មនៃទីផ្សារចំពោះការថយចុះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅUS នៅពេលដែលប្រទេសមានសេដ្ឋកិច្ចធំៗឯទៀត និងប្រទេសមួយចំនួននៅអាស៊ាន កំពុងបន្តមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងក្លា ។

ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅទីផ្សារពិភពលោក

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ពោត ប្រេងឆា សណ្ដែកសៀង អង្ករ និងសាំង ឡើងថ្លៃ រីឯប្រេងឆៅ និងម៉ាស៊ូត ធ្លាក់ថ្លៃ ។ ប្រេងឆាលក់បាន ៥៥២,០៦ ដុល្លារ/តោន ធៀបនឹង ៤៩៤,៩២ដុល្លារ/តោន នៅត្រីមាសទី៤ ២០០៦ ។ ពោត និងសណ្ដែកសៀង លក់ថ្លៃ ១៥៤,៣៣ដុល្លារ/តោន និង ២៥៥,៣៣ ដុល្លារ/តោន ។ អង្ករ Thai 100%B លេខ២ នៅទីផ្សារបាងកក លក់ថ្លៃ ២៩៤,១៧ដុល្លារ/តោន ធៀបនឹង ២៧៩,១០ដុល្លារ/តោននៅត្រីមាសទី៤ ។ ថ្លៃសាំងនៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ កើន ១,៧% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៧១,៧១សេន/លីត្រ រីឯថ្លៃប្រេងឆៅ និងម៉ាស៊ូតធ្លាក់ចុះ ៣,៩% និង ១,១% ។ ប្រេងឆៅ លក់ថ្លៃ ៥៨,២១ដុល្លារ/ធុង និងម៉ាស៊ូត ៤៥,៦១ដុល្លារ/ធុង។

រៀបរៀងដោយ ហ៊ីង វុត្ថា និង ភឹម រុនស៊ីណារិទ្ធិ

តារាង១. កំណើន ផសស ពិត នៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៧ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2006 Q2	2006 Q3	2006 Q4	2007 Q1
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	8.0	6.5	8.5	10.0	13.5	10.8	-1.6	-	-	-
ឥណ្ឌូនេស៊ី	3.8	3.8	4.9	5.1	5.6	5.4	5.2	5.5	6.1	-
ម៉ាឡេស៊ី	0.5	5.6	5.4	7.0	5.2	5.9	5.9	5.8	5.7	5.3
សិង្ហបុរី	-2.3	2.6	1.4	8.5	5.7	7.7	8.0	7.1	7.0	6.0
ថៃ	1.9	6.1	6.9	6.0	4.5	4.8	4.9	4.7	4.2	4.3
វៀតណាម	6.0	6.7	7.0	7.5	8.4	8.1	-	-	-	-
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	7.5	8.1	9.9	9.5	9.6	10.5	11.3	10.4	10.7	11.1
ហុងកុង	0.5	5.0	3.2	8.3	6.5	6.6	5.2	6.8	7.0	5.6
កូរ៉េខាងត្បូង	3.0	6.1	3.0	4.7	4.7	5.0	5.3	4.8	5.0	4.0
តៃវ៉ាន់	-2.2	4.2	3.1	5.7	4.1	4.6	4.6	5.0	4.0	4.1
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ូ-១២	1.4	0.7	0.5	1.8	1.5	2.7	2.4	2.6	3.3	3.0
ជប៉ុន	0.4	0.4	2.6	3.4	2.5	2.1	2.2	2.7	2.3	2.2
សហរដ្ឋអាមេរិក	1.2	2.4	3.1	4.4	3.7	3.3	3.5	3.3	3.1	1.9

Sources: Economist, countries' national statistics offices and central banks and ADB's Asia Regional Information Centre

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

តារាង ២. អត្រាអតិផរណានៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៧ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន-មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006			2006	2007
							Q2	Q3	Q4	Q1
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	-0.6	3.2	1.2	4.0	5.8	4.7	4.5	4.9	3.4	3.0
ឥណ្ឌូនេស៊ី	11.5	13.2	8.3	8.3	10.5	13.4	15.5	14.9	6.1	6.4
ម៉ាឡេស៊ី	1.4	1.8	1.1	1.6	3.1	3.7	4.1	3.6	3.1	2.6
សិង្ហបុរី	1.0	-0.4	0.5	1.7	0.5	1.0	1.2	0.7	0.6	0.5
ថៃ	1.7	0.6	1.8	2.7	4.5	4.7	6.0	3.6	3.3	2.4
វៀតណាម	-0.4	3.8	3.1	7.8	8.2	-	-	-	-	-
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	0.9	-0.7	1.2	3.9	1.8	1.5	1.4	1.4	1.8	2.6
ហុងកុង	-1.3	-3.0	-2.6	-0.4	1.1	2.2	2.1	2.3	2.2	1.7
កូរ៉េខាងត្បូង	4.4	2.7	3.5	3.5	2.8	2.4	2.3	2.5	2.4	2.0
តៃវ៉ាន់	-0.01	-0.2	-0.3	1.6	2.3	0.6	1.5	-0.3	-0.1	1.0
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស						0.0				
អឺរ៉ូ-១២	2.6	2.2	2.1	2.2	2.2	2.1	2.3	2.1	1.8	1.9
ជប៉ុន	-0.6	-0.9	-0.3	Nil	-0.3	0.5	0.7	0.6	0.3	-0.1
សហរដ្ឋអាមេរិក	2.8	1.6	2.3	2.7	3.4	3.2	4.0	3.3	1.9	2.4

Sources: International Monetary Fund, Economist and National Institute of Statistics

តារាង ៣. អត្រាប្តូរប្រាក់ធៀបនឹងដុល្លារនៃរូបិយវត្ថុរបស់ដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៧ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006			2006	2007
							Q2	Q3	Q4	Q1
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា (រៀល)	3916.3	3912.1	3973	4016.3	4092.5	4103.2	4095.3	4125.0	4111.3	4046.7
ឥណ្ឌូនេស៊ី (រូពីយ៉ា)	10,261	9311	8577	8938	9705	9134	9115	9122	9125	9107
ម៉ាឡេស៊ី (រីងហ្គីត)	3.80	3.80	3.80	3.80	3.79	3.67	3.65	3.67	3.62	3.50
សិង្ហបុរី (ដុល្លារសិង្ហបុរី)	1.79	1.79	1.74	1.69	1.66	1.59	1.59	1.58	1.56	1.53
ថៃ (បាត)	44.4	42.9	41.5	40.2	40.2	37.9	38.1	37.7	36.5	33.9
វៀតណាម (ដុង)	14,725	15,280	15,510	-	15,859	15,994	15,964	16,015	16,077	-
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន (យ៉ួន)	8.28	8.28	8.28	8.28	8.19	7.97	8.01	7.97	7.86	7.76
ហុងកុង (ដុល្លារហុងកុង)	7.80	7.80	7.78	7.79	7.78	7.77	7.76	7.78	7.78	7.81
កូរ៉េខាងត្បូង (វ៉ុន)	1291	1251	1192	1145	1024	955	949	955	938	939
តៃវ៉ាន់ (ដុល្លារតៃវ៉ាន់-NT$)	33.8	34.5	34.4	33.6	32.1	32.5	32.2	32.8	32.8	32.9
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ូ-១២ (អឺរ៉ូ)	1.12	1.06	0.89	0.80	0.80	0.80	0.80	0.78	0.78	0.76
ជប៉ុន (យ៉េន)	121.5	125.4	115.9	108.2	110.2	116.4	114.5	116.3	117.8	119.4

Sources: International Monetary Fund, Economist and National Bank of Cambodia

តារាង ៤. ថ្លៃផលិតផលជ្រើសរើសនៅលើទីផ្សារពិភពលោក ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៧ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006			2006	2007
							Q2	Q3	Q4	Q1
ពោត (US No. 2) - US ($/តោន)	81.18	89.98	95.42	110.65	89.19	111.04	99.95	108.67	140.18	154.33
ប្រេងឆា- អឺរ៉ុបពាយព្យ ($/តោន)	259.13	353.91	402.03	427.47	381.32	433.85	397.87	446.85	494.92	552.06
អង្ករ (Thai 100%B) – បាងកក ($/តោន)	160.81	178.59	182.22	221.67	262.88	282.00	283.86	289.91	279.10	294.17
សណ្តែកសៀង (US No. 1) – US ($/តោន)	163.89	182.58	218.86	262.03	224.25	213.88	207.02	207.38	230.17	255.33
ប្រេងឆៅ-ឌូបៃ ($/ធុង)	22.8	23.9	26.8	33.5	50.14	61.58	65.03	67.00	56.39	54.21
សាំង – US Gulf coast (សេន/លីត្រ)	19.5	19.1	23	30.9	42.19	47.70	55.89	52.70	41.02	41.71
ម៉ាស៊ូត (ស្តង់ដ័រតិច លេខ២) – US Gulf coast (សេន/លីត្រ)	18.72	17.85	21.63	29.48	44.35	51.35	55.89	55.66	46.11	45.61

Sources: Food and Agriculture Organisation and US Energy Information Administration.

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ

ក្នុងត្រីមាសទី១ ២០០៧ ការធ្លាក់ចុះគំរោងវិនិយោគឯកជនបានអនុម័ត បានកាត់បន្ថយកំណើនសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេស ដោយសារតែវិស័យនេះជាកត្តាជំរុញយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី គំរោងសាងសង់បានអនុម័ត និងចំនួនភ្ញៀវទេសចរណ៍មកដល់កម្ពុជា បានកើនឡើងធៀបនឹងត្រីមាសមុន ប៉ុន្តែឱនភាពពាណិជ្ជកម្ម ក៏កើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងដែរ ។

គំរោងវិនិយោគសរុបបានអនុម័ត មាន ៤៩៧,៥លានដុល្លារ រឺថយចុះ ៤៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ គំរោងវិនិយោគក្នុងវិស័យកសិកម្មធ្លាក់ចុះ ៨៨% មកត្រឹម ១៩,១លានដុល្លារ និងក្នុងវិស័យសេវាកម្មធ្លាក់ចុះ ៥៥% មកត្រឹម ៣៣៥,៧លានដុល្លារ រីឯគំរោងសំរាប់វិស័យឧស្សាហកម្មវិញ កើន ៨៦% ដល់ ១៤២,៧លានដុល្លារ ។ គំរោងវិនិយោគសំរាប់វិស័យកសិកម្ម គឺសុទ្ធតែជាគំរោងកសិ-ឧស្សាហកម្មទាំងអស់ក្នុងអំឡុងពេលនេះ ។ ចំពោះគំរោងវិនិយោគក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម គំរោងសំរាប់វិស័យកាត់ដេរមាន ២៦% រឺ ៣៦,៦លានដុល្លារ ដោយកើន ៤១% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ គំរោងក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ ជាកត្តាជំរុញសំខាន់មួយនៃវិនិយោគក្នុងវិស័យសេវាកម្មដែលមានតំលៃ ១៤០,៣លានដុល្លារ រឺធ្លាក់ចុះ ៥៦% ។ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ មាន ២៥គំរោង ត្រូវបានអនុម័ត ក្នុងនោះមាន ២ ជាគំរោងផ្នែកកសិកម្មដែលត្រូវការកម្មករថ្មីៗចំនួន ១៩៦៥នាក់ ។ ក្នុងនោះ វិស័យឧស្សាហកម្មមាន ១៧គំរោង និងត្រូវការកម្មករចំនួន ២៩៧៨៩នាក់ រីឯវិស័យសេវាកម្មវិញមាន ៦គំរោង និងត្រូវការកម្មករចំនួន ៣៥៧៥នាក់ ។ ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ គំរោងវិនិយោគគិតជាទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់បានអនុម័ត បានកើនឡើងទ្វេដង ។ គំរោងក្នុងវិស័យសេវាកម្ម កើន ១ ជា ៦ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៦ ហើយក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម កើន ១ជា៤ រីឯគំរោងក្នុងវិស័យកសិកម្មធ្លាក់ចុះ ៨៥% ។ ឧត្តមភាពប្រៀបធៀបសំរាប់ការវិនិយោគនៅកម្ពុជា គឺថ្លៃដើមផលិតកម្មទាប និងមិនមានការរឹតបណ្តឹងកូតាចំពោះការនាំចេញទៅអាមេរិកនិងតំបន់អឺរ៉ូ ។ បច្ចុប្បន្នរោងចក្រកាត់ដេរភាគច្រើនមានម្ចាស់ជាជនបរទេស ហើយនៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ មាន ៥៧% នៃគំរោងគិតជាទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ ជាសំនើរបស់វិនិយោគិនបរទេស ។

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ គំរោងសាងសង់បានអនុម័តនៅទីក្រុងភ្នំពេញមាន ៩០,៤លានដុល្លារ រឺកើន ១៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ គំរោងផ្ទះល្វែងកើន ១០% ដល់ ៥៩,៩លានដុល្លារ និងគំរោងផ្ទះនិងភូមិគ្រឹះ កើន ១២% ដល់ ១០,៩លានដុល្លារ ។ ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ២០០៦ គំរោងសាងសង់សរុបបានអនុម័ត កើន ៣៤% ក្នុងនោះ គំរោងផ្ទះល្វែង កើន ៥០% និងផ្ទះនិងភូមិគ្រឹះ កើន ៧,៩% ។ គំរោងសាងសង់ពិតប្រាកដ នៅទីក្រុងភ្នំពេញនៅឆ្នាំ២០០៦ មាន ៣០៦,៦លានដុល្លារ (៦៨៥ គំរោង) ដែលក្នុងនោះមាន ៨៦% បានស្នើសុំការអនុញ្ញាតឱ្យសាងសង់ពីសាលាក្រុងភ្នំពេញ និងចំនួននៅសល់បានសាងសង់ដោយមិនបានសុំការអនុញ្ញាតជាមុនទេ ។

ឱនភាពពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា កើន ១៨% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៨៣,១លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញធ្លាក់ចុះអស់ ២ត្រីមាសបន្តបន្ទាប់គ្នា បន្ទាប់ពីកំណើននៅត្រីមាសទី៣ ២០០៦ ហើយការនាំចូលក៏ធ្លាក់ចុះដែរ បន្ទាប់ពីមានកំណើនអស់ជាច្រើនត្រីមាសកន្លងមក ។ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ការនាំចេញសរុបធ្លាក់ចុះ ៣,៩% មកត្រឹម ៧០៧,៨លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញក្នុងវិស័យកាត់ដេរ ដូចជា សំលៀកបំពាក់ ស្បែកជើង និងផលិតផលវាយនភ័ណ្ឌផ្សេងទៀត បានធ្លាក់ចុះ ៥,៤% មកត្រឹម ៦៧៧,៥លានដុល្លារ ។ ទាំងការនាំចេញឈើ និងត្រី កើន ៣០% ដល់ ២,១លានដុល្លារ និង ០,៧លានដុល្លារ រីឯការនាំចេញកៅស៊ូ ថយចុះ ២០% មកត្រឹម ៨,៤លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញសរុបរបស់កម្ពុជា កើន ១៧% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ដោយការនាំចេញសំលៀកបំពាក់ កើន ២០% រីឯការនាំចេញផលិតផលកសិកម្មធ្លាក់ចុះ ១៣% ។

ការនាំចូលរបស់កម្ពុជាធ្លាក់ចុះ ២,០% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន មកត្រឹម ៧៩០,៩លានដុល្លារ បន្ទាប់ពីកំណើន ៣ត្រីមាសមក ។ ការនាំចូលម្ហូបអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់ ធ្លាក់ចុះ ១,៦% មកត្រឹម ៤២,៣លានដុល្លារ រីឯសំភារៈសំណង់កើន ២៤% ដល់ ៤៤,១លានដុល្លារ ។ ការនាំចូលសាំង កើន ៤,៤% ដល់ ១៥,៧លានដុល្លារ និងការនាំចូលម៉ាស៊ូត កើន ១៨% ដល់ ៣១,៩លានដុល្លារ ។ បើគិតពីបរិមាណ ការនាំចូលសាំង កើន ២០% ដល់ ៥០.៨៥០តោន និងការនាំចូលម៉ាស៊ូត កើន ២១% ដល់ ១១៥.៧៤០តោន ។ ការនាំចូលសរុប កើន ១៥% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៦ ។

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ភ្ញៀវបរទេសមកដល់កម្ពុជាសរុបមានចំនួន ៥៥០.៨១៣នាក់ រឺកើន ៦,៧% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន និងកើន ២០% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ។ ចំនួនភ្ញៀវមកដល់តាមផ្លូវអាកាស កើន ៣៦% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៦ ដល់ ៣៧៣.៥៩៤នាក់ ។ អាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិសៀមរាបទទួលបាន ៤៣% នៃភ្ញៀវមកដល់តាមផ្លូវអាកាស និង ៥៩% នៃភ្ញៀវទៅសៀមរាប ។ ភ្ញៀវមកដល់តាមផ្លូវគោកមាន ១៦២.៥៤៧នាក់ រឺធ្លាក់ចុះ ៣,៨% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាមួយឆ្នាំមុន រីឯភ្ញៀវមកដល់តាមផ្លូវទឹក កើន ១៣% ដល់ ១៤.៦៧២នាក់ ។ ភ្ញៀវមកលំហែកាយមាន ៩០% នៃភ្ញៀវសរុប ។ ភ្ញៀវកូរ៉េមានច្រើនជាងគេ ដល់ ១១៨.៥៩៧នាក់ បន្ទាប់មកគឺភ្ញៀវជប៉ុន អាមេរិក និងតៃវ៉ាន់ ។

ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

តាមក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ (MEF) ដំណើរការរៀបចំរបាយការណ៍ថវិការដ្ឋត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរនៅខែមករា ២០០៧ ។ បច្ចុប្បន្នសមាសភាពចំនាយចរន្តត្រូវបានរាយការណ៍ជាបៀវត្សរ៍ ការទិញរបស់រដ្ឋាភិបាល ឧបត្ថម្ភធននិងជំនួយសង្គម និងសេវាកម្មផ្សេងៗទៀត ជំនួសឱ្យការចំណាយសរុបដោយក្រសួងនីមួយៗ ដូចបានរាយការណ៍ពីមុនៗមក ។ ចំពោះការបង្ហាញពីចំណូលចរន្តនៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ MEF មានការផ្លាស់ប្តូរបន្តិចបន្តួច ។ នៅខែមករា (ទិន្នន័យដែលមានសំរាប់ត្រីមាសទី១ ២០០៧) ថវិការបស់រដ្ឋាភិបាលមានអតិរេក ៦៥,៤ពាន់លានរៀល ធៀបនឹងឱនភាព ១២៨,៧ពាន់លានរៀលនៅអំឡុងពេលដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ។ នៅខែមករា ចំណូលសរុបមានចំនួន ២៥៨,០ពាន់លានរៀល ក្នុងនោះចំណូលបានពីពន្ធមាន ៨៦% រឺ ២២២,៥ពាន់លានរៀល ។ ពន្ធក្នុងស្រុកមាន ៦៨% នៃចំណូលពន្ធសរុប ហើយវាមានធាតុផ្សំដូចជាពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ អាករលើផលរបរ អាករពិសេស និងពន្ធផ្សេងទៀត ។ ពន្ធលើពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ រួមមានពន្ធលើការនាំចូល និងការនាំចេញមាន ៧២,២ពាន់លានរៀល ។ ចំណូលមិនមែនពន្ធមាន ៣៥,៥ពាន់លានរៀល រឺ ១៤% នៃចំណូលសរុប ។ ចំណូលពីអចលនទ្រព្យមាន ៨,២% នៃចំណូលមិនមែនពន្ធសរុប និងការលក់ទំនិញនិងសេវាកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាលមាន ៨៥% ។ ចំណូលមូលធន គឺសូន្យ នៅខែមករា ។

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

នៅខែមករា ចំនាយថវិកា មាន ១០១,៧ពាន់លានរៀល ។ ចំណាយចរន្ត មាន ២៥,៨ពាន់លានរៀល ដែលប្រាក់បៀវត្សរ៍មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលមាន ៥៣% ការផ្គត់ផ្គង់និងជំនួយសង្គមមាន ១៥% និងបន្ទុកចំណាយហិរញ្ញវត្ថុមាន ៦,២% ។ នៅអំឡុងពេលដូចគ្នា ចំណាយមូលធនមាន ៧៦,០ពាន់លានរៀល ភាគច្រើនជាមូលនិធិផ្តល់ដោយខាងក្រៅ និងមានតែ ១,៨%ប៉ុណ្ណោះ ដែលផ្តល់ដោយរដ្ឋាភិបាល ។

អតិផរណា និងអត្រាប្តូរប្រាក់

នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ថ្លៃទំនិញ និងសេវាទូទៅនៅភ្នំពេញធ្លាក់ចុះ ០,៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ថ្លៃដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍ធ្លាក់ចុះ ១,១% ថ្លៃម្ហូបអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់ធ្លាក់ចុះ ២,០% និងថ្លៃសំលៀកបំពាក់និងស្បែកជើងធ្លាក់ចុះ ០,៥% រីឯថ្លៃផ្ទះស្នាក់នៅនិងថ្លៃទឹកភ្លើងកើន ០,២% ថ្លៃថែទាំសុខភាព កើន ០,៣% និងថ្លៃផលិតផលថែទាំកាយ កើន ០,៦% ។ នៅរដូវប្រាំង ក្នុងត្រីមាសទី១ ឆ្នាំ២០០៧ ថ្លៃទំនិញ និងសេវាទូទៅ កើន ២,៩% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ដែលក្នុងនោះថ្លៃថែទាំសុខភាពកើន ២,៤% ថ្លៃម្ហូបអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់ កើន ៣,០% ថ្លៃសំលៀកបំពាក់និងស្បែកជើង កើន ៣,៥% និងថ្លៃដឹកជញ្ជូននិងទូរគមនាគមន៍ កើន ៥,២% ។

បន្ទាប់ពីការធ្លាក់ថ្លៃនៅត្រីមាសទី៣ និងការឡើងថ្លៃនៅត្រីមាសទី៤ ២០០៦ ប្រាក់រៀលបានឡើងថ្លៃ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ដោយមានអត្រាប្តូរប្រាក់ ៤០៦៣រៀល/ដុល្លារUS រឺឡើងថ្លៃ ១,៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ទល់នឹងប្រាក់បាតថៃ ប្រាក់រៀលធ្លាក់ថ្លៃ ០,៨% ដោយប្តូរបាន ១១៣,៧ រៀល/បាត ហើយទល់នឹងប្រាក់ដុងវៀតណាម វាឡើងថ្លៃ ១,១% ដល់ ២៤,៦រៀល/១០០ដុង ។ ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំមុន ប្រាក់រៀលឡើងថ្លៃ ០,៨% ទល់នឹងដុល្លារUS និង ៣,២% ទល់នឹងប្រាក់ដុងវៀតណាម ហើយវាធ្លាក់ថ្លៃ ១០,០% ទល់នឹងប្រាក់បាតថៃ ។

ការវិវត្តន៍រូបិយវត្ថុ

ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ រួមមាន ឥណទានក្នុងស្រុក និង "បំណុលផ្សេងៗ" ។ "បំណុលផ្សេងៗ" ជានិច្ចជាកាល មានសមតុល្យអវិជ្ជមានដោយសារវាជាបំណុលរបស់ប្រព័ន្ធធនាគារ ហើយសមាសភាពនេះជារឿយៗបណ្តាលឱ្យទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ មានភាពអវិជ្ជមានផងដែរ ។ នៅត្រីមាសទី១ ២០០៧ ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ មាន-២៦៣,១ពាន់លានរៀល ដែលជាចំនួនអវិជ្ជមាន ប៉ុន្តែកើនឡើង ៦៦% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងនោះ "បំណុលផ្សេងៗ" កើន ១៦% ដល់ ៣១៥៥,២ពាន់លានរៀល ។ រីឯឥណទានក្នុងស្រុក ក៏កើនដែរបាន ៤៣% ដល់ ២៨៩២,១ពាន់លានរៀល ដែលក្នុងនោះឥណទានរដ្ឋាភិបាល កើន ៧,៤% ដល់ ២៩៨,០ពាន់លានរៀល និងឥណទានឯកជន កើន ៤៦% ដល់ ៤០៦៧,៧ពាន់លានរៀល រីឯបញ្ញើរដ្ឋាភិបាលកើន ៤៣% ដល់ ១៤៧៣,៥ពាន់លានរៀល ។ ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធកើន ២៦% ធៀបនឹងអំឡុងពេលដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ដល់ ៨០៥៦,៣ពាន់លានរៀល ។ ទ្រព្យសកម្មសុទ្ធរបស់ប្រព័ន្ធធនាគារបានផ្តល់នូវរូបិយវត្ថុទូទៅ (M2) ចំនួន ៧៧៩៣,២ពាន់លានរៀល រឺកើន ៣៦% ធៀបនឹងត្រីមាសទី១ ២០០៦ ។ រូបិយវត្ថុទូទៅ (M2) រួមមាន បំណុលរបស់ប្រព័ន្ធធនាគារដែលជារូបិយវត្ថុនៅក្រៅធនាគារ បានកើនឡើង ២៤% ដល់ ១៧៣៣,៦ពាន់លានរៀល បញ្ញើជាប្រាក់រៀលធ្លាក់ចុះ ៣,៩% មកត្រឹម ១៥៤,៨ពាន់លានរៀល និងប្រាក់បញ្ញើជារូបិយវត្ថុបរទេស កើន ៤២% ដល់ ៥៩០៤,៧ពាន់លានរៀល ។

ស្ថានភាពក្រីក្រ និងប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ

នៅខែឧសភា ២០០៧ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ ចំនួន ១០ក្រុម កើន ១៦% ដល់ ៨២៤០រៀល ធៀបនឹងអំឡុងពេលដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ (មើលតារាង) ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ប្រាក់ចំនូលរបស់កម្មករសំនង់គ្មានជំនាញ ធ្លាក់ចុះ ៥% និងរបស់អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ ធ្លាក់ចុះ ១% ។

ចំនូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់អ្នករត់ម៉ូតូឌុប កើន ៤៧% ធៀបនឹងអំឡុងពេលដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៦ ដល់ ១២.៨០០រៀល ។ កំណើននេះដោយសារតែការធ្វើការច្រើនម៉ោង (១១ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ) និងមានតំរូវការខ្ពស់ ។ អ្នកឆ្លើយសំភាសន៍ ៦០% បានជួលផ្ទះ ១០% ស្នាក់នៅជាមួយបងប្អូន និងអ្នកផ្សេងទៀតមានផ្ទះនៅក្នុងទីក្រុង រឺនៅជាយក្រុង ។ ម្យ៉ាងទៀត អ្នករត់ម៉ូតូឌុប ៩៥% បាននិយាយថា គ្រួសាររបស់ពួកគេឥឡូវមានជីវភាពធូរធារ រីឯ ៥% ទៀតថាមិនមានភាពធូរធារអ្វីសោះ ចាប់តាំងពីពួកគេមកធ្វើការនៅទីក្រុង ។ អ្នករត់ម៉ូតូឌុប ៤៥% បានធ្វើការងារជាង៥ឆ្នាំហើយ ៣៧,៥% ធ្វើការបានពី ៣-៥ឆ្នាំ និង ១៧,៥% តិចជាង៣ឆ្នាំ ។ ពួកគេ ៩៥% បានរាយការណ៍ថា ប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេមិនគ្រប់គ្រាន់សំរាប់បង្កើតមុខរបរថ្មីទេ ប្រសិនបើពួកគេចាកចេញពីការងារបច្ចុប្បន្ន ។

ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់កម្មករសំណង់មានជំនាញ កើន ២១% ធៀបនឹងអំឡុងពេលដូចគ្នាមួយឆ្នាំមុន ។ កម្មករមានជំនាញ ៦៨% បានបង្ហាញថា គំរោងសាងសង់នៅទីក្រុងបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង ដូច្នេះមានការងារច្រើនជាងឆ្នាំមុន ។ កម្មករមានជំនាញចំណាយប្រហែល ៣៥០០រៀល សំរាប់អាហារប្រចាំថ្ងៃ និងប្រហែល ១៣០.០០០រៀលក្នុងមួយខែ ។ ពួកគេ ៩៥% មកពីជនបទ ហើយមាន ៤៥% នៅលីវ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ ធ្លាក់ចុះ ៥% ធៀបនឹងខែឧសភា ២០០៦ ។ អ្នកឆ្លើយសំភាសន៍ ៧៧% បាននិយាយថា មូលហេតុដែលធ្វើឱ្យចំណូលពួកគេធ្លាក់ចុះ គឺដោយសារតែកំណើននៃចំនួនកម្មករ ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី កម្មករគ្មានជំនាញ ៣៨% យល់ឃើញថា គ្រួសាររបស់ពួកគេមានជីវភាពធូរធារ តាំងពីពួកគេមកធ្វើការនៅទីក្រុង ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់អ្នករើសអេតចាយមាន ៥៥៣៣រៀល រឺកើន ២៣% ធៀបនឹងអង្កេតមួយឆ្នាំមុន ហើយកើន ២២% ធៀបនឹងអង្កេតនៅ៣ខែមុន ។ អ្នករើសអេតចាយ ៦០% បានរាយការណ៍ថា ថ្លៃអេតចាយកើនឡើងនៅរយៈ៣ខែដល់ខែឧសភា ។ ពួកគេ ៩៥% បាននិយាយថា បើតាមចំណូលនេះ ពួកគេមិនអាចសន្សំប្រាក់ ដើម្បីបង្កើតមុខរបរថ្មីបានទេ ។ អ្នករើសអេតចាយ ៤៣% បានខ្ចីប្រាក់ពីឈ្មួញកណ្តាល រឺអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលផ្សេងៗនៅពេលគ្រួសារពួកគេខ្វះខាតម្ហូបអាហារ រឺមានជំងឺ ។

ចំណូលរបស់អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ កើនឡើង ៨% ពី ៨៥៤៦រៀល នៅឆ្នាំមុន ដល់ ៩២៥០រៀល ។ អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ បានចំនាយពេលច្រើនប្រហែល ១១ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ ដើម្បីបង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេ ។ អ្នកផ្សេងទៀត មានម៉ូយប្រចាំ ដែលជានិច្ចជាកាលជាពាណិជ្ជករនៅក្នុងផ្សារ ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី

តាមដានសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

អ្នកធាក់ស៊ីក្លូបានត្អូញត្អែរថា ពួកគេមិនអាចសន្សំប្រាក់បានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបង្កើតមុខរបរថ្មីផ្សេងទៀតទេ ។ ៥៥% ទៀតនិយាយថា ជីវភាពគ្រួសាររបស់ពួកគេនៅដដែល ១០%ទៀតថា មានភាពលំបាកជាងមុន និង ៣៥% ទៀតថា មានភាពល្អប្រសើរនៅពេលប្រកបរបរនេះ ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកលក់បន្លែតូចតាចមាន ៨៩៥០រៀល រឺកើន ៣៨% ធៀបនឹងខែឧសភា ២០០៦ ។ អ្នកលក់បន្លែតូចតាចចំនួន ១៨% នៅលីវ ហើយពួកគេដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការជួយផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ ។ ពួកគេភាគច្រើនបានរាយការណ៍ថា គ្រួសារពួកគេបានធូរធារតាំងពីពួកគេចាប់ផ្ដើមមុខរបរនេះ ។

ចំណូលរបស់កម្មករកាត់ដេរ កើន ៦% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន ដោយកើនពី ៧៨៦០រៀល ដល់ ៨៣៥០រៀល ។ ភាគច្រើននិយាយថា ពួកគេធ្វើការច្រើនជាង៤៨ម៉ោងក្នុងមួយសប្ដាហ៍ ។ កម្មករកាត់ដេរ ៤៦% បានរាយការណ៍ថា អាចរកបានពី៥៦ដុល្លារ-៧០ដុល្លារ/ខែ និង ២៦% ទៀតថា អាចរកបានច្រើនជាង ៧០ដុល្លារ/ខែ ។ អង្កេតបានបង្ហាញថា កម្មករកាត់ដេរ ៣៥% បានធ្វើការដដែលអស់រយៈពេលប្រហែលជាង៥ឆ្នាំហើយ ៣៩% ធ្វើការបានពី២-៥ឆ្នាំ ១២% ធ្វើការបាន១-២ឆ្នាំ និង ១៤% ធ្វើការបាន១ឆ្នាំ ។ កម្មករ ១៣% បានរាយការណ៍ថា អាចសន្សំប្រាក់បានមួយចំនួនដើម្បីផ្ដល់ទៅឱ្យគ្រួសារ រីឯកម្មករផ្សេងទៀតថា អាចផ្ដល់ប្រាក់ទៅឱ្យគ្រួសារ បានត្រឹមតែមួយរយៈប៉ុណ្ណោះ ។

អង្កេតបានបង្ហាញថា ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន ធ្លាក់ចុះ ១% ធៀបនឹងខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ ។ ពួកគេប្រហែល ៥៧% បានផ្ញើប្រាក់ទៅផ្ទះដើម្បីជួយផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ ដូច្នេះគ្រួសារពួកគេភាគច្រើន មានជីវភាពធូរធារជាងមុន ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែនៅនឹងដដែលគឺ ៤៥៣០រៀល ធៀបនឹងអំឡុងពេលដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៦ ។ អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ ៧០%និយាយថា ជីវភាពគ្រួសារពួកគេគឺនៅដដែល ។ ៦៥% ថា បានចំណាយភាគច្រើនលើម្ហូបអាហារ ហើយអ្នកផ្សេងទៀតថា គឺចំណាយលើការថែទាំសុខភាព ។ ម្យ៉ាងទៀត ៤៣% និយាយថា ពួកគេបានខ្ចីប្រាក់ពីម្ចាស់ដីស្រែដោយសងវិញតាមការលក់កំលាំងពលកម្មរបស់ពួកគេឱ្យម្ចាស់ដីស្រែទាំងនោះ ។

រៀបរៀងដោយ

ប៊ុន ដូរីណា និង ផាន់ ដាលីស

តារាង ១. គំរោងវិនិយោគឯកជនបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 Q1	Q2	Q3	Q4	2007 Q1
							ទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ (លានដុល្លារ)					
កសិកម្ម	63.9	9.8	0.4	40.3	3.7	12.3	26.8	126.5	216.9	0.0	154.6	19.1
ឧស្សាហកម្ម	162.6	109.4	105.2	67.7	137.2	189.2	912.6	40.1	76.9	171.7	76.6	142.7
កាត់ដេរ	67.7	81.5	26.5	27.2	68.1	133.9	152.0	30.5	9.6	23.2	26.1	36.6
សេវាកម្ម	222.6	150.1	118.4	145.3	168.4	92.0	155.5	60.7	2,043.2	94.5	740.7	335.7
សណ្ឋាគារ និងទេសចរណ៍	171.8	79.8	73.8	47.1	124.1	55.9	102.6	0.0	26.2	3.5	315.3	140.3
សរុប	449.1	269.2	224.0	253.3	309.3	293.5	1094.9	227.3	2,337.0	266.2	971.9	497.5
							បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន					
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	90.7	928.1	-88.6	265.1	-48.8
							បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន					
សរុប	-47.6	-40.0	-16.8	13.1	22.1	-5.1	273.0	-52.2	2331.2	-34.1	715.4	118.9

Including expansion project approvals. Up to June 2006. Source: Cambodian Investment Board

តារាង ២. តំលៃគំរោងសំណង់នៅភ្នំពេញបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 Q1	Q2	Q3	Q4	2007 Q1
							លានដុល្លារ					
ភូមិគ្រឹះ, ផ្ទះ	20.0	16.4	15.9	23.4	20.0	30.3	45.5	10.1	5.7	7.6	9.7	10.9
ផ្ទះល្វែង	290.5	174.8	167.8	179.9	91.6	167.6	204.2	39.9	51.8	67.1	54.5	59.9
ផ្សេងៗ	16.4	14.2	12.6	16.6	87.3	65.6	109.1	17.4	24.7	20.8	13.9	19.5
សរុប	326.9	205.4	196.3	219.9	198.9	263.5	358.8	67.4	82.2	95.5	78.2	90.4
							បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន					
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	-6.2	22.2	16.1	-18.1	15.6
							បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន					
សរុប	18.7	-37.2	-4.4	12.0	-9.5	32.5	36.2	-36.5	-21.2	24.8	8.9	34.2

Source: Department of Cadastre and Geography of Phnom Penh municipality

តារាង ៣. ការនាំចេញ និងនាំចូល ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006				2007
							Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
	លានដុល្លារ											
ការនាំចេញសរុប	941.1	1056.2	1268.2	1453.2	1708.1	2108.1	644.8	603.2	652.5	807.5	736.7	707.8
រួមមាន: សំលៀកបំពាក់	554.0	962.1	1202.2	1355.8	1628.4	2027.0	601.0	568.5	632.4	782.0	716.0	677.5
- ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក	486.0	714.1	840.9	943.4	1099.8	1270.9	408.1	402.5	438.6	522.8	483.2	499.1
- ទៅសហភាពអឺរ៉ុប	-	228.1	323.3	356.3	414.7	590.8	145.3	110.6	142.2	188.1	160.1	106.3
- ប្រទេសផ្សេងទៀត	68.0	19.9	38.0	56.1	113.8	165.3	47.5	55.3	51.6	71.0	72.8	72.0
កសិកម្ម	-	94.2	66.0	97.3	79.7	81.2	43.8	34.7	20.2	25.5	20.7	30.3
- កៅស៊ូ	-	29.6	25.9	29.7	35.1	38.3	13.4	7.8	9.8	13.6	10.2	8.4
- ឈើ	-	32.9	22.3	16.0	10.2	11.1	2.0	2.1	2.3	2.5	1.7	2.1
- ត្រី	-	5.4	6.0	4.3	2.8	10.6	6.6	1.9	1.0	1.6	1.4	0.7
- ផ្សេងៗ	-	26.2	11.8	47.4	31.6	21.3	21.9	22.9	7.0	7.7	7.5	19.0
ការនាំចូលសរុប	1237.4	1417.7	1501.4	1707.8	1824.9	2149.0	691.1	690.7	774.9	784.3	807.1	790.9
រួមមាន: - សាំង	-	-	-	25.9	33.2	30.2	10.7	10.9	12.4	13.1	13.2	15.7
- ម៉ាស៊ូត	-	-	-	100.8	109.6	109.4	21.1	32.5	32.2	30.1	27.2	31.9
- សំភារៈសំណង់	-	-	-	12.9	80.8	95.3	26.2	37.0	39.1	42.5	35.8	44.1
- ផ្សេងៗ	-	-	-	1568.2	1601.3	1914.0	633.1	610.3	691.2	698.5	731.0	699.2
ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្ម	-296.3	-361.5	-233.2	-254.6	-116.8	-40.9	-46.3	-87.5	-122.4	23.2	-70.4	-83.1
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់សរុប	-	-	-	-	-	-	-15.3	-5.4	11.2	23.7	-8.4	-5.4
ការនាំចេញសរុប	-	-	-	-	-	-	-11.7	-6.4	8.2	23.7	-8.8	-3.9
ការនាំចូលសរុប	-	-	-	-	-	-	9.3	-0.03	12.2	-1.6	5.9	-2.0
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់សរុប	47.0	74.0	24.9	12.8	20.1	24.5	15.5	27.8	27.1	10.2	19.1	19.2
ការនាំចេញសរុប	20.0	12.2	20.1	14.6	17.5	23.4	18.3	30.3	26.7	10.6	14.3	17.3
ការនាំចូលសរុប	11.3	14.6	5.9	13.7	6.9	17.8	26.1	32.6	15.6	20.9	16.8	14.5

Import data include tax-exempt imports. Sources: Department of Trade Preferences Systems, MOC and Customs and Excise Department, MEF.

តារាង ៤. ចំនួនភ្ញៀវបរទេសមកដល់ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006				2007
								Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
	ភ្ញៀវពាន់នាក់											
តាមផ្លូវអាកាស	262.9	351.7	408.4	523.0	456.0	626.1	856.5	275.4	204.4	224.2	325.0	373.6
តាមផ្លូវគោក និងទឹក	104.8	114.7	196.5	263.5	245.0	428.9	565.1	181.9	153.6	146.4	191.0	177.2
សរុប	367.7	466.4	604.9	786.5	701.1	1055.0	1421.6	457.3	358.0	370.6	516.0	550.8
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងត្រីមាសមុន											
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	9.9	-21.7	4.1	39.2	6.7
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
សរុប	28.3	26.8	29.7	30.0	-10.9	50.5	34.7	20.2	21.2	14.7	24.1	20.4

Source: Ministry of Tourism

តារាង ៥. ប្រតិបត្តិការថវិកាជាតិលើមូលដ្ឋានជាសាច់ប្រាក់ ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧ (ពាន់លានរៀល)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			2007
									Q2	Q3	Q4	Q1*
ចំណូលសរុប	920	1326	1528	1530	1744	1764	2126	2625	731.5	732.2	1199.2	258.0
ចំណូលចរន្ត	-	-	-	1521	1728	1733	2107	2474	726.9	716.8	844.4	258.0
ចំណូលពន្ធ	676	956	1096	1096	1227	1220	1577	1911	558.6	565.8	661.3	222.5
ពន្ធគយ	376	432	376	376	424	395	513	5,73	151.7	157.2	200.0	-
ពនកងតេក	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150.3
ពន្ធលើពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72.2
ចំណូលមិនមែនពន្ធ	204	348	424	424	501	513	530	563	168.3	151.0	183.1	35.5
អាជីវកម្មព្រៃឈើ	20	36	28	29	15	7	2	3	0.7	0.3	0.9	-
ប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍	88	108	124	122	123	120	94	123	30.0	11.7	30.0	-
ធំណពណេើអគពទេទេពរ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.9
លក់ទំនិញ និងសេវា	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30.3
ចំណូលជាមូលធន	36	12	8	9	16	31	19	152	4.6	15.4	354.7	0.0
ចំណាយសរុប	1348	1788	2332	2332	2948	2757	2932	3295	1012.0	924.0	1078.4	101.7
ចំណាយជាមូលធន	368	624	976	977	1388	1171	1163	1328	386.6	317.2	349.8	76.0
ចំណាយចរន្ត	980	1164	1356	1355	1560	1586	1769	1967	625.4	606.9	728.7	25.8
អប់រំ និងសុខាភិបាល	132	280	344	343	454	473	518	351	202.3	150.1	281.3	-
ការពារជាតិ និងសន្តិសុខ	448	464	404	405	438	411	423	451	116.7	155.3	170.1	-
ក្រសួងផ្សេងៗទៀត	332	412	636	637	668	702	828	1165	306.4	301.5	277.3	-
បៀវត្សរ៍	448	518	517	509	587	615	640	711	210.3	230.6	240.6	13.7
ឧបត្ថម្ភធន និងជំនួយសង្គមកិច្ច	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.0
ឱនភាពទូទៅ	-428	-462	-804	-802	-1,204	-993	-806	-706	-280.5	-191.9	120.7	65.4
ហិរញ្ញប្បទានពីក្រៅប្រទេស	268	416	768	766	1,249	886	864	1127	333.3	228.6	296.5	78.8
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	112	60	36	37	-45	106	148	-396	-52.8	-36.7	-417.2	-261.3

Provisional for 2007. Data available to January 2007.

តារាង ៦. សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (បំរែបំរួល) អត្រាប្ដូរប្រាក់ និងថ្លៃមាស (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ) ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧

	1999	2000	2001*	2002	2003	2004	2005	2006 Q1	Q2	Q3	Q4	2007 Q1
	សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)											
ខេត្ត	5.8	5.4	-0.1	0.9	4.4	14.4	16.4	15.8	12.0	8.5	7.2	4.3
ភ្នំពេញ - ទំនិញគ្រប់ប្រភេទ	4.0	-0.8	0.2	3.3	1.1	3.9	5.8	6.1	4.5	4.9	3.4	3.0
- ម្ហូបអាហារ	7.6	-3.4	-2.5	1.8	1.5	6.4	8.6	10.6	6.3	5.8	3.3	3.0
- ដឹកជញ្ជូន	3.5	6.6	-4.2	0.3	4.9	9.7	11.4	9.7	10.0	10.1	6.8	5.2
	អត្រាប្ដូរប្រាក់ ថ្លៃមាស ថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ (តាមអត្រាទីផ្សារនៅភ្នំពេញ)											
រៀលក្នុង ១ ដុល្លារ*	-	3840.8	3916.3	3912.1	3973.3	4016.3	4119.7	4094.8	4106.6	4145.3	4129.4	4063.0
រៀលក្នុង ១ បាតថៃ*	-	95.8	88.2	91.1	95.8	99.9	102.6	103.5	108.0	110.3	113.0	113.7
រៀលក្នុង ១០០ ដុងវៀតណាម*	-	27.1	26.6	25.6	25.6	25.5	25.8	25.4	25.0	24.9	25.0	24.6
ថ្លៃមាស (ដុល្លារក្នុង១ជី)	36.0	33.3	32.8	36.8	41.4	46.3	54.0	64.2	72.2	73.0	72.8	77.7
ថ្លៃម៉ាស៊ូត (រៀល/លីត្រ)	1,065	1105	1329	1521	1508	2088	2633	2867	3110	3333	3250	3067
ថ្លៃសាំង (រៀល/លីត្រ)	1,613	1760	2113	2084	2150	2833	3442	3767	4000	4200	4050	3750

Sources: CDRI, IMF, NIS, Ministry of Planning, Ministry of Economy and Finance

តារាង ៧. ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុ ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០៧ (តួលេខនៅចុងការិយបរិច្ឆេទ)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 Q1	Q2	Q3	Q4	2007 Q1
	ពាន់លានរៀល											
ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ	2019	2589	3080	3737	4027	4797	5475	6410	6682	6958	7224	8056
ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ	-576	-759	-876	-849	-698	-467	-450	-699	-637	-497	-282	-263
ឥណទេយ្យសុទ្ធលើរដ្ឋាភិបាល	103	3	-75	-119	-128	-209	-421	-755	-831	-892	-953	-1176
ឥណទានចំពោះផ្នែកឯកជន	763	898	936	1059	1337	1817	2394	2778	2997	3288	3628	4066
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	1443	1830	2204	2888	3329	4330	5025	5711	6045	6461	6942	7793
រូបិយវត្ថុ M1	531	540	609	813	937	1153	1323	1449	1512	1563	1658	1794
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	912	1290	1595	2075	2392	3177	3702	4262	4533	4898	5285	5999
	បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន											
រូបិយវត្ថុទូទៅ M2	17.3	26.8	20.4	31.0	15.2	30.0	16.1	27.0	30.6	29.4	38.2	36.5
រូបិយវត្ថុ M1	-2.2	1.7	12.8	33.5	15.3	23.0	14.7	20.9	24.4	22.2	25.3	23.9
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	32.7	41.4	23.6	30.0	15.2	32.8	16.6	33.6	32.8	31.9	42.7	40.7

Source: National Bank of Cambodia

តារាង ៨. ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះ (ថ្លៃថេរ ខែវិច្ឆិកា ២០០០)

	ចំណូលប្រចាំថ្ងៃ (ជារៀល)									បំរែបំរួលធៀបនឹងឆ្នាំមុន (%)		
	2000	2003	2004	2005	2006		2007			2006	2007	
	វិច្ឆិកា				ឧសភា	សីហា	វិច្ឆិកា	កុម្ភៈ	ឧសភា	វិច្ឆិកា	កុម្ភៈ	ឧសភា
អ្នកធាក់ស៊ីក្លូ	7594	8572	7614	7469	8546	6063	7393	6534	9245	-5	-17	8
អ្នកលីសែង	6233	6676	6895	6545	7375	5238	7045	6010	9798	9	-8	33
អ្នកលក់បន្លែតូចតាច	5256	6532	6947	6000	6492	5197	6125	6125	11178	-27	-1	38
អ្នករើសអេតចាយ	2718	3944	4446	4416	4512	4266	3903	4530	5533	-19	-9	23
អ្នកបំរើតាមភោជនីយដ្ឋាន*	2111	4932	4448	4426	4243	4292	4498	4078	5150	16	-13	21
អ្នកស៊ីឈ្នួលធ្វើស្រែ	4198	4177	4139	4365	4541	4137	4653	4126	4278	10	0	0
កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ	6701	9577	9277	8816	7860	9264	8957	11146	8347	3	21	6
អ្នករត់ម៉ូតូឌុប	8610	10092	9204	8201	8790	6744	8386	9144	12886	-13	3	47
កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ	5399	6558	6382	5918	6407	6028	5263	5094	6075	-21	-15	-5
កម្មករសំណង់មានជំនាញ	13127	13111	12679	10316	9833	9466	10215	10146	11892	-9	-14	21

** Waitresses’ earnings do not include meals and accommodation provided by shop owners.*
Surveys on the revenue of waitresses, rice-field workers, garment workers, unskilled workers, motocycle taxi drivers and construction workers began in February 2000. Source: CDRI

តពីទំព័រ ២០ **ព័ត៌មានថ្មីៗពី...**

ផ្នែកស្រាវជ្រាវ

នៅថ្ងៃទី២០-២១ សីហា ២០០៧ បណ្ដាញវិភាគអភិវឌ្ឍន៍ បានជួបប្រជុំនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បីពិភាក្សាអំពីវិធីសាស្ត្រចុះស្រាវជ្រាវតាមដានខ្សែរយៈទីផ្សារនៃដំណាំកៅស៊ូ ដំឡូងមី និងបសុសត្វ ។ នៅថ្ងៃទី២៩ សីហា ផ្នែកអភិបាលកិច្ច បានបើកសិក្ខាសាលាបំផុសគំនិត ដើម្បីដាក់ដំណើរការកម្មវិធីស្រាវជ្រាវស្ដីពីអភិបាលកិច្ច និងកំណែទំរង់សាធារណៈ ។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់ទី៣០ សីហា ២០០៧ CDRI បានសហការរៀបចំសិក្ខាសាលាផ្សព្វផ្សាយលទ្ធផលស្រាវជ្រាវ ស្ដីពីដំណោះស្រាយរបស់មនុស្សពេលជួបគ្រោះធម្មជាតិដែលជាការងារស្ថិតក្នុងគំរោងវិភាគបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍របស់ CCC (ADI/CCC) ។ នៅថ្ងៃទី១២-១៣ កញ្ញា CDRI បានសហការជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (IDRC) រៀបចំវេទិកាជួបជុំដៃគូទាំងអស់របស់ IDRC ដើម្បីពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការកំណត់គោលដៅផ្ដល់ជំនួយស្រាវជ្រាវរបស់ IDRC ដល់កម្ពុជា ។

ទាក់ទិននឹងគំរោងស្រាវជ្រាវ ការសិក្សាអំពីការចាកផុតពីភាពក្រីក្រ បានចប់រួចរាល់ និងបានបោះពុម្ពផ្សាយរបាយការណ៍នៅខែកញ្ញា ។ គំរោងថ្មីមួយទៀតស្ដីពី ពាណិជ្ជកម្ម និងបរិស្ថាន បានចាប់ដំណើរការ នៅខែកញ្ញាដោយទទួលបានមូលនិធិពីបណ្ដាញចំណេះដឹងពាណិជ្ជកម្ម ដែលមានទីចាត់ការធំនៅក្រុងហ្សឺណែវ ។

ព័ត៌មានថ្មីៗ ពី CDRI-វបសអ

ការគ្រប់គ្រង

ពីថ្ងៃទី២-៤ កក្កដា ២០០៧ លោក Larry Strange នាយកប្រតិបត្តិ CDRI បានចូលរួមក្នុងសន្និសីទមួយរៀបចំឡើងដោយក្រុមគិតគូរឯកជនរបស់អាមេរិកឈ្មោះ Stanley Foundation ស្តីពីជំនួយពាណិជ្ជកម្ម និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ: ទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ចនៃកំលាំងចលករថ្មីនៅអាស៊ីអគ្នេយ៍នៅខេត្តសៀមរាប ជាមួយនឹងគណៈប្រតិភូកម្ពុជាជាច្រើននាក់ ជាអាទិ៍ សម្តេច នរោត្តម សិរីវុឌ្ឍ ប្រធានវិទ្យាស្ថានកម្ពុជាដើម្បីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងសន្តិភាព (CICP) ដែលជាសហអ្នករៀបចំ ឯកឧត្តម ប៉ាន សូរស័ក្តិ រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ឯកឧត្តម ហង់ ជួន ណារ៉ុន អគ្គលេខាធិការនៃក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃ CDRI និងឯកឧត្តម អេង វ៉ូឡង់ ឯកអគ្គរាជទូតគោចរនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ ផ្អែកតាមកិច្ចពិភាក្សាក្នុងសន្និសីទ Stanley Foundation នឹងរៀបចំសេចក្តីសង្ខេបសំរាប់គោលនយោបាយ សំដៅក្បៀងគរការចូលរួមកាន់តែសក្តិសិទ្ធិពីសហរដ្ឋអាមេរិកនៅទូទាំងអាស៊ីអគ្នេយ៍ ដោយផ្តោតពិសេសលើអ្នកកសាងគោលនយោបាយក្នុងរដ្ឋការថ្មីរបស់អាមេរិកនៅចុង២០០៨ និងដើម ២០០៩ ។

ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលរបស់ CDRI បានធ្វើការប្រជុំពាក់កណ្តាលឆ្នាំរបស់ខ្លួនកាលពីថ្ងៃទី១១ សីហា ២០០៧ ។ ក្រុមប្រឹក្សាបានគាំទ្រដល់ការជូនមតិរបស់ថ្នាក់គ្រប់គ្រងនៃ CDRI ដែលស្នើថា ពីពេលនេះរហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រឆ្នាំ២០០៦-១០ គួរផ្តោតការប្រឹងប្រែងថែមទៀតលើការផ្សព្វផ្សាយចែកចាយ និងផលប៉ះពាល់នៃឯកសារខាងគោលនយោបាយ និងឯកសារស្រាវជ្រាវជាភាសាខ្មែរ ជាពិសេសសំរាប់អាជ្ញាធរថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ វិស័យឯកជន និងសង្គមស៊ីវិល ។ ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ក៏បានសំរេចបង្កើតក្រុម "មិត្តគាំទ្រ" និង "ជនឆ្នើម" របស់ CDRI ដើម្បីទទួលស្គាល់គុណបំណាច់របស់ជនវិសេសៗនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានិងនៅបរទេស ដែលបានចូលរួមចំណែកជួយដល់ការងាររបស់ CDRI និងលើកកំពស់ការប្រើប្រាស់យោបល់ និងការគាំទ្រផ្សេងៗរបស់អ្នកទាំងនេះ ។ ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ក៏បានអនុម័តលើផែនការសំរាប់សន្និសីទចក្ខុវិស័យប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៨ ដែលគ្រោងធ្វើឡើង នៅចុងខែកុម្ភៈ ២០០៨ ដោយរួមសហការជាដៃគូជាមួយធនាគារ ANZ Royal ។ សន្និសីទគ្រោងផ្តោតលើប្រធានបទ "ការកេណ្ឌប្រមូលធនធាននៅកម្ពុជា - ធនធានមនុស្ស ធម្មជាតិ ហិរញ្ញវត្ថុ - សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ ការរីកលូតលាស់ និងវិបុលភាព" ។

ស្របតាមការតាំងចិត្តធ្វើការផ្សព្វផ្សាយលទ្ធផលស្រាវជ្រាវ ឱ្យបានសក្តិសិទ្ធិដល់អង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី៣១ សីហា ២០០៧ CDRI បានសហការរៀបចំសិក្ខាសាលាសង្ខេបរបាយការណ៍មួយស្តីពី "ការប្រែប្រួលជីវភាពនៅជនបទ ដោយសារគ្រោះមហន្តរាយ និងការប៉ះទង្គិចធ្ងន់ធ្ងរ" ដោយសហការជាមួយគំរោងវិភាគបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍របស់គណៈកម្មាធិការសហប្រតិបត្តិការដើម្បីកម្ពុជា (CCC) ក្នុងនេះមានការបង្ហាញពីលទ្ធផលសំខាន់ៗនៃការសិក្សាថ្មីៗ ស្តីពីការវាយតំលៃភាពក្រីក្រដោយមានការចូលរួមនៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប និងការចាកផុតភាពក្រីក្រ ។

នៅភ្នំពេញ កាលពីថ្ងៃទី១២-១៣ កញ្ញា CDRI បានរួមគ្នាជាមួយវិទ្យាស្ថានសិក្សាពីការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិផ្អែកលើសហគមន៍ ដើម្បីរៀបចំវេទិកាជួបជុំដៃគូនៅកម្ពុជារបស់ មជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ (IDRC) ដោយប្រមូលដៃគូកម្ពុជាទាំងអស់របស់ IDRC មកជួបប្រជុំពិភាក្សាពី វិធីសាស្ត្រសំរបសំរួលដើម្បីបំពេញតំរូវការស្រាវជ្រាវខាងអភិវឌ្ឍន៍នៅកម្ពុជា ។ IDRC ជាដៃគូយូរអង្វែង និងផ្តល់ការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងរបស់ CDRI ជាពិសេសលើបញ្ហាពាណិជ្ជកម្ម និងសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់និងក្នុងអនុតំបន់ បញ្ហាធនធានធម្មជាតិនិងបរិស្ថាន ទាំងនៅកម្ពុជា នៅមហាអនុតំបន់មេគង្គ និង នៅអាស៊ីអគ្នេយ៍ ។

តទៅទំព័រទី ១៩

ទស្សនាវដ្តី អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់
វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី១១ លេខ៣ ខែកក្កដា_កញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា បោះពុម្ពផ្សាយដោយ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា នៅភ្នំពេញចំនួន ៤ដង ក្នុងមួយឆ្នាំជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេសនៅក្នុងពេលដំណាលគ្នា ។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ផ្តល់ជាវេទិកាមួយ សំរាប់ពិភាក្សាពីបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ដែលកំពុងជះឥទ្ធិពល ដល់ប្រទេសកម្ពុជា ។ *អត្ថបទតាមដានសេដ្ឋកិច្ច* ផ្តល់ការវាយតំលៃឯករាជ្យស្តីពីដំណើរវិវត្តន៍នៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ។

ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ស្វាគមន៍អត្ថបទទាំងឡាយពីប្រិយមិត្តអ្នកអាន ។ លិខិត ត្រូវមានចុះហត្ថលេខាប្រត្យក្សភាព លេខទូរស័ព្ទ និងអាសយដ្ឋាន ។ អ្នកនិពន្ធ ត្រូវទាក់ទងមក CDRI-វបសអ មុននឹងផ្តល់អត្ថបទរបស់ខ្លួន ទោះជាឯកសារនោះមិនទាន់រៀបរយក៏ដោយ ។ ឯកសារទាំងអស់នឹងត្រូវកែសម្រួលសំរាប់ការបោះពុម្ព ។ CDRI-វបសអ សូមរក្សាសិទ្ធិបដិសេធការបោះពុម្ព ដោយពុំមានបញ្ជាក់ហេតុផល ។

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
☞ ផ្ទះលេខ៥៦ ផ្លូវ៣១៥ ទួលគោក ភ្នំពេញ កម្ពុជា
✉ ប្រអប់សំបុត្រលេខ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
☎ (៨៥៥-២៣) ៨៨១-៧០១, ៨៨១-៩១៦, ៨៨៣-៦០៣, (៨៥៥-១២) ៨៦៧ ២៧៨
🖷 (៨៥៥-២៣) ៨៨០-៧៣៤
e-mail: cdri@camnet.com.kh / pubs@cdri.forum.org.kh, http://www.cdri.org.kh

គ្រឹះស្ថានផ្សាយ: វិទ្យាស្ថាន CDRI
គ្រប់គ្រងកែសំរួល: យូ សិទ្ធីរិទ្ធ
កែសំរួលផលិតកម្ម: អ៊ុំ ចាន់ថា
ជំនួយការកែសំរួល: យេន សុផានី និង គីម ចិត្រា
រូបភាពទំព័រមុខ: CDRI

បោះពុម្ព នៅរោងពុម្ពជប៉ុន ភ្នំពេញ

© រក្សាសិទ្ធិ ២០០៧ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង-គ្មានផ្នែកណាមួយនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះត្រូវបានចំលងទុក ឬផ្សព្វផ្សាយតាមទម្រង់ និងតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗដូចជា: អេឡិចត្រូនិក យន្តកម្មថតចម្លង... ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរពី វបសអ ឡើយ ។

ISSN 1560-7615 / ISBN 978-99950-52-06-5

ទំនួលខុសត្រូវលើគំនិត សត្យានុម័ត និងការបញ្ចេញយោបល់ទាំងឡាយនៅក្នុង *ទស្សនាវដ្តីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា* គឺជាបន្ទុកផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធ ។
ការបញ្ចេញយោបល់ និងការបកស្រាយទាំងនោះ មិនមែនជាទស្សនៈរបស់ CDRI-វបសអ ទេ ។